

Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet

1. Inledning.....	1
2. Utvecklingsdagordningen i en föränderlig omvärld	2
Utvecklingsdagordningen till år 2030.....	2
Framtida möjligheter och utmaningar i en omvärld i förändring	4
3. Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet.....	8
4. Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning	10
Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer	11
Global jämställdhet	15
Miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser	17
Fredliga och inkluderande samhällen	21
Inkluderande ekonomisk utveckling.....	24
Migration och utveckling.....	29
Jämlik hälsa.....	32
Utbildning och forskning	35
5. Humanitärt bistånd	37
6. Centrala principer och utgångspunkter i svenskt utvecklingssamarbete	40
Utvecklingssamarbetets geografiska fokus.....	40
Samverkan och synergier inom utvecklingssamarbetet	41
Principer för ett effektivt utvecklingssamarbete	43
BILAGA 1. Styrmodell för det svenska biståndet.....	49
BILAGA 2. De globala målen	50

1. Inledning

Vi lever i en värld vars utmaningar angår oss alla. Vi har kunskap om att våra handlingar påverkar förutsättningarna för människor på andra delar av vår planet, liksom förutsättningarna för framtida generationer. Vi vet att vår gemensamma planet har begränsade resurser och att mänskligheten behöver slå in på en ny, hållbar bana. Vi är beroende av varandra för att denna globala förändring ska bli verklighet.

Vi ska bekämpa fattigdom och orättvisor, främja hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter men också jämställdhet och frihet från väpnade konflikter. Dessa är gemensamma utmaningar och möjligheter för världens alla människor och länder. Sverige ska leda detta arbete. Vi för en samstämmig politik som tar hänsyn till fattiga människors perspektiv på utveckling, mänskliga rättigheter och vår planets gränser. Det svenska utvecklingssamarbetet är en viktig del av utrikespolitiken och inriktad på internationellt samarbete som en lösning på dessa utmaningar. Genom utvecklingssamarbetet ska vi växla upp och ta tillvara på alla de möjligheter som den nya, hållbara banan ger.

Sverige ska ha en stark röst i världen och i den internationella utvecklingspolitiken. Det är bara i samarbete med andra som vi kan skapa global förändring.

Sverige har en lång tradition av ett generöst och ambitiöst bistånd. Det ska vi vara stolta över. Redan 1974 uppnådde Sverige som första land FN:s mål om att bistånd ska utgöra 0,7 procent av landets BNI. Regeringens målsättning är betydligt högre med 1 procent av svensk BNI.

Vi har ett av världens bästa bistånd. Sverige har genom åren fått högt betyg för utvecklingssamarbetet från OECD:s biståndskommitté och får det alltjämt. Ett avgörande skäl till detta är att utvecklingssamarbetet bygger på långsiktighet och uthållighet. Genom åren har utvecklingssamarbetet förbättrats och utvecklats men utan att tappa fokus från de prioriteringar och principer som Sverige står för. Regeringen vill bygga vidare på denna gedigna grund.

Det svenska utvecklingssamarbetet har en stark folklig förankring. Denna förankring måste öka, genom att engagemanget och delaktigheten hos hela den svenska befolkningen värnas. Det civila samhället, forskarsamhället, myndigheter, arbetsmarknadens parter och näringslivet är avgörande aktörer i det svenska utvecklingssamarbetet och en garant för att vi fortsätter ligga i framkant.

Utvecklingssamarbetet måste samtidigt vara kunskapsbaserat och ta fasta på utmaningar och behov i världen av idag. Policyramverket bygger på en analys av hur fattigdomen i världen ser ut och identifierar hur svenskt utvecklingssamarbete bäst kan bidra till att uppnå målet för Sveriges utvecklingssamarbete: att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Det samlade svenska utvecklingssamarbetet – oavsett om det sker geografiskt, tematiskt, i multilaterala organisationer eller genom Europeiska unionens utvecklingssamarbete – ska vara baserat på den inriktning som formuleras i detta policyramverk. Ramverket pekar ut regeringens

biståndspolitiska inriktning. Denna konkretiseras sedan i budgetpropositioner och genom instruktioner, strategier och regleringsbrev för att skapa skillnad (se bilaga 1).

Regeringen utgår ifrån en mångdimensionell syn på fattigdom. Det betyder att fattigdom inte enbart innebär brist på materiella tillgångar, utan även brist på makt, valmöjligheter och mänskliga rättigheter. Sveriges utvecklingssamarbete tar därför sin utgångspunkt i och präglas av fattiga människors perspektiv på utveckling och av ett rättighetsperspektiv. Den bärande principen är att ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer ska förstås och hanteras i ett integrerat sammanhang. I alla de utmaningar som världen står inför och med alla de möjligheter som den nya hållbara banan för med sig, kan Sverige göra verklig skillnad. Det är en skillnad som vi ska göra för att vi har ett ansvar men också för att vi har mycket kunskaper att dela med oss av. På den resan har Sverige en viktig uppgift. Här beskriver regeringen hur vi ska ta oss an denna uppgift.

2. Utvecklingsdagordningen i en föränderlig omvärld

En ny utvecklingsdagordning skapades år 2015 i och med antagandet av Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och klimatavtalet från Paris. Detta kapitel går igenom de omvärldsförhållanden och förändringar som regeringen anser att det svenska utvecklingssamarbetet ska ta avstamp i. Svenskt utvecklingssamarbete måste kontinuerligt anpassas till förändrade förutsättningar, nya utmaningar och behov i världen. Utvecklingssamarbetet ska förhålla sig till principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom till de nya internationella överenskommelser som världen enades om under 2015.

Utvecklingsdagordningen till år 2030

- Antagandet av Agenda 2030 med Addis Ababa Action Agenda och klimatavtalet från Paris ger unika förutsättningar i arbetet med att utrota fattigdom och uppnå en utveckling som är ekonomiskt-, socialt- och miljömässigt hållbar. Att genomföra Agenda 2030 är ett gemensamt ansvar för alla världens länder. Sveriges regering har höga nationella ambitioner men vill också ta ett stort ansvar och inta en ledande roll i det internationella arbetet.
- Utvecklingssamarbetet är ett centralt verktyg för att positivt bidra till utvecklingsländers genomförande av agendans 17 globala mål och Sverige driver att särskilda insatser behövs för de minst utvecklade länderna och sköra konfliktländer.
- Sveriges politik för global utveckling (PGU) utgör likaså ett viktigt verktyg i genomförandet av den globala agendan. Samverkan mellan olika politikområden och aktörer är en förutsättning för att genomförandet ska bli framgångsrikt.

För första gången har världens ledare enats om att samla de internationella agendorna för fattigdomsminskning och de tre dimensionerna av hållbar utveckling i ett globalt, gemensamt och integrerat ramverk. Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling (se bilaga 2), slutdokumentet från den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansiering (Addis Ababa Action Agenda, AAAA) och klimatavtalet från Paris bildar tillsammans ett integrerat ramverk för hållbar utveckling med både mål och medel för genomförande. *Sendai Framework For Disaster Risk Reduction 2015-2030* ska också beaktas. Synergieffekter mellan dessa ramverk ska eftersträvas.

Agenda 2030 är unik i sitt slag. Det åligger alla världens stater att genomföra agendan och bidra till att uppfylla dess 17 globala mål för hållbar utveckling. Den ambitiösa agendan ger nya möjligheter för och skapar nya förväntningar på Sverige. Regeringen har både ett uppdrag att genomföra agendan nationellt och att bidra till agendans globala genomförande. Sveriges utvecklingssamarbete ska ta avstamp i den nya globala utvecklingsagendan och de 17 målen. Det finns samtidigt områden där regeringen vill göra mer än vad som överenskommits globalt. Det gäller inte minst inom områden såsom främjande av demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Agendan ger goda förutsättningar till ett mer integrerat arbetssätt. Ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer är principiellt lika viktiga. De utgör såväl förutsättningar som stöd och möjligheter i förhållande till varandra.

Med den nya utvecklingsdagordningen med åtaganden från de olika konferenserna sätts tydligt fokus på en global politik för hållbar utveckling där alla politikområden samverkar för att nå gemensamma mål. Åtagandena under de olika konferenserna är ett uttryck för bredden på våra gemensamma utmaningar. Det är åtaganden som i första hand måste mötas på lokal nivå men också på en nationell, regional och global nivå. Det finns ett ömsesidigt beroende som innebär att utveckling måste formas genom gemensamma ansträngningar och beslut. Därför är Sveriges samstämmighetspolitik *Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling* (PGU, prop. 2002/03:122) ett viktigt verktyg i genomförandet av Agenda 2030. PGU berör samtliga globala mål och har en direkt koppling till mål 17 som handlar om att stärka genomförandemedlen och förstärka det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Regeringen genomför en nystart av PGU för att öka samstämmigheten och säkerställa att alla svenska politikområden gemensamt bidrar till att Agenda 2030 och dess mål nås. Att definiera utvecklingssamarbetets strategiska roll i varje enskilt sammanhang och land är en förutsättning för att det ska bidra till en hållbar utveckling. Det inkluderar även en analys av utvecklingssamarbetet i förhållande till andra politikområden, t.ex. internationell handels- eller klimatpolitik som påverkar ett lands utveckling. Dessutom är det viktigt att samla in, analysera och aggregera data från olika utvecklingsflöden – offentliga och privata, nationella och internationella. Detta för att förbättra förutsättningarna för att kunna fatta strategiska beslut, utvärdera resultat och möjliggöra ansvarsutkrävande. Genomförandet av Agenda 2030 och det svenska arbetet med PGU är centralt för att nå önskade resultat och åstadkomma en bra resultatuppföljning.

Regeringen kommer att driva på för att EU i sitt externa arbete, på ett samlat och konstruktivt sätt, verkar för genomförandet av Agenda 2030. Regeringen kommer att driva att arbetet i det multilaterala systemet (bl.a. FN, utvecklingsbankerna och OECD) är väl rustat och kan bidra till genomförandet av Agenda 2030 och främjandet av global hållbar utveckling i dess tre dimensioner. För att genomföra Agenda 2030 krävs en tydlig och ändamålsenlig arbetsfördelning mellan olika aktörer i såväl det globala samarbetet som det regionala och nationella.

Utvecklingssamarbetet kommer utgöra ett viktigt stöd för utvecklingsländer som har begränsad tillgång till annan finansiering i genomförandet av agendan. De minst utvecklade länderna och länder drabbade av konflikt kommer att behöva mest stöd. Regeringen vill att utvecklingssamarbetet ska bidra till att skapa förutsättningar för ökade finansiella flöden, kunskapsöverföring och hållbara

investeringar i dessa länder. Det är också något som alltmer efterfrågas från företrädare för samarbetsländer. Utvecklingssamarbetet har också en viktig funktion när det gäller att finansiera utveckling inom områden som är viktiga för utveckling men som inte i tillräckligt hög grad genererar eller attraherar andra utvecklingsresurser och därmed är finansiellt underförsörjda. För att kunna klara av att mobilisera resurser för den nya agendan måste utvecklingssamarbetet verka tillsammans med andra resursflöden och bidra till att förutsättningarna för handel och privata investeringar ökar.

Framtida möjligheter och utmaningar i en omvärld i förändring

Utvecklingssamarbetets inriktning och utformning tar sin utgångspunkt i ett antal omvärldsförändringar och utmaningar av särskild betydelse som kortfattat beskrivs nedan. Hur dessa förhållanden påverkar svenskt utvecklingssamarbete redovisas tillsammans med de tematiska områdena för svenskt utvecklingssamarbete i Avsnitt 4.

När FN sammanfattar resultaten för de mål som sattes upp vid millennieskiftet ser vi vilka framsteg som gjorts och vilken potential som finns för fortsatt utveckling i världen. Världen har i många avseenden blivit bättre. På global nivå uppnåddes målet om en halvering av inkomstfattigdomen. Den extrema fattigdomen har minskat med drygt en miljard människor. En hög ekonomisk tillväxt i många utvecklingsländer har resulterat i att andelen människor som lever i fattigdom minskat och att tyngdpunkten i den globala ekonomin har förskjutits från industriländerna i väst mot de snabbt växande medelinkomstländerna i Afrika, Asien och Latinamerika. Även genomförandet av andra millenniemål har varit positivt, om än ojämnt mellan och inom länder.

Trots globala framsteg är fattigdomen dock fortfarande utbredd och djup på många håll. Omkring en tiondel av världens befolkning – drygt 700 miljoner människor – beräknas leva under den ekonomiska fattigdomsgränsen på 1,9 USD per dag (i köpkraftstermer). Världsbanken uppskattar att den högsta andelen av världens befolkning som lever under fattigdomsgränsen finns i Afrika söder om Sahara där ca en tredjedel av befolkningen fortfarande beräknas leva under gränsen.

En annan utmaning är de ökade humanitära behoven. Regeringen förutser att de globala humanitära behoven kommer att fortsätta öka. Utvecklingen går mot fler komplexa kriser och katastrofer med inslag av både naturkatastrofer och konflikter.

Den tidigare starka kopplingen mellan fattiga länder och fattiga människor luckras upp. Omkring 75 procent av världens fattiga lever i medelinkomstländer, ofta utan grundläggande social trygghet. Analysen av fattigdomens uttryck, orsaker och möjliga lösningar har därmed blivit allt viktigare. Fattigdom handlar i ökad utsträckning om *ojämlik fördelning* av resurser och möjligheter, förtryck och brist på respekt för mänskliga rättigheter samt socialt utanförskap, snarare än en absolut brist på resurser, i synnerhet för kvinnor, barn och utsatta grupper. Uppbyggnad av sociala trygghetssystem är här av stor betydelse för att minska ojämlikhet, sårbarhet och fattigdom. Social trygghet är en grundläggande mänsklig rättighet, men också ett medel för att uppnå andra mänskliga rättigheter, som t.ex. utbildning och hälsa. Det är även en investering i människor som ger dem möjligheter att anpassa sig till ändrade ekonomiska förutsättningar och förändringar på arbetsmarknaden. Flertalet av de minst utvecklade länderna, inte minst i Afrika söder om Sahara, präglas av en betydligt högre grad av ojämlikhet än vad som var fallet med länderna i Öst- och Sydostasien.

Även om fattigdomen i städerna ökar något, bor de flesta av världens fattiga på *landsbygden*. Fattigdomen på landsbygden handlar i grunden om en ojämlik fördelning av resurser, otrygga markrättigheter, bristande jämställdhet mellan kvinnor och män, bristfällig infrastruktur, bristande tillgång till såväl nationella som internationella marknader samt bristande tillgång till grundläggande samhällstjänster och välfärd. Ökad produktivitet, framför allt inom lantbruket (d.v.s. jord- och skogsbruk), är en av orsakerna till att fattigdomen har minskat i Asien. På den afrikanska landsbygden har produktiviteten inom lantbruket däremot inte ökat i samma utsträckning. I jordbrukssektorn är människor särskilt utsatta för otrygga arbetsförhållanden med otillräcklig utbildning, begränsade eller inga fackliga rättigheter, låga löner, farliga arbetsförhållanden och en hög förekomst av barn- och tvångsarbete.

Den ökade levnadsstandarden medför ökad efterfrågan på livsmedel, vatten, energi och konsumtionsvaror. Befolkningstillväxten och i synnerhet den växande medelklassen förstärker denna efterfrågan. Världens befolkning väntas öka från 7 till 9,6 miljarder mellan år 2010 och 2050. Sammantaget leder detta till ett ökat tryck på naturresurser, med stora förändringar i markanvändning som följd. Klimatförändringarna späder på detta ytterligare och driver allt fler människor på flykt vilket utgör en grogrund för konflikter.

Hållbar utveckling förutsätter *stabil fred*. Våldsamma konflikter är idag det allvarligaste hindret mot många fattiga länders utveckling. Efter en period med färre konflikter i världen har trenden vänt och antalet krig och väpnade konflikter ökar markant. Extrem fattigdom koncentreras mer till sårbara och konfliktdrabbade stater. Utöver detta bevitnar världen den största flyktingkatastrofen i modern tid. Under FN:s 70-åriga historia har världen aldrig bevittnat så många allvarliga kriser och ett så stort antal flyktingar och internflyktingar som nu. Våldsbejakande extremism och terrorism breder ut sig, utnyttjar grundläggande och historiska konflikter och hotar destabilisera fler länder och regioner. Omkring 1,4 miljarder människor beräknas leva i konfliktdrabbade och sviktande stater.

Sett över flera decennier har demokratins ställning och respekten för mänskliga rättigheter stärkts i stora delar av världen. Den politiska mångfalden har ökat samtidigt som ekonomiska och sociala rättigheter stärkts. Civilsamhället är aktivt och engagerat. Medias och journalisters roll, liksom rättsväsendets, har stärkts. Internet och ny teknologi har förbättrat tillgången till information och lett till större öppenhet i många länder. Förståelsen för kulturens roll för samhällsutvecklingen och det internationella samarbetet har ökat. Under det senaste decenniet har vi dock sett en oroväckande utveckling och tillbakagång på flera områden. Arbetet för demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter försvåras på många håll av bl.a. avsaknad av fria och rättvisa val, repressiv lagstiftning, kränkning av grundläggande fackliga rättigheter, övergrepp mot kvinnor och flickor, brist på reformer för ökad jämställdhet samt kvinnors och flickors rättigheter, internetcensur, svag pressfrihet samt bristande rättssäkerhet. Den tekniska utvecklingen har medfört såväl möjligheter som hot. Det civila samhällets möjligheter att verka fritt har försvårats i många länder under de senaste åren och människorättsförsvarare utsätts för förföljelse, hot och våld.

Miljöförstöring och klimatförändringar drabbar människor som lever i fattigdom hårdast och riskerar att omintetgöra många av de ekonomiska och sociala framsteg som har uppnåtts i låg- och medelinkomstländer under de senaste decennierna. Ett förändrat klimat medför extremväder som ökar i intensitet och frekvens, vilket i sin tur kan orsaka naturkatastrofer med förödande

konsekvenser. Den biologiska mångfalden hotas såväl på land som i världens hav. Naturresurser utarmas och ekosystemtjänsternas funktioner försämras med resultat att möjligheterna att nå hållbar utveckling bromsas. Den globala avskogningen är fortsatt alarmerande hög, framför allt i tropisk regnskog. Avskogning står för en betydande andel av de globala utsläppen av växthusgaser. Enligt IPCCs senaste rapport beräknas utsläppen till ca 12 procent av de globala utsläppen av växthusgaser. Ett varmare klimat för med sig stigande havsnivåer, ökenspridning, extremare väder och naturkatastrofer. Det kan utgöra existentiella hot för exempelvis små ö-stater och låglänta kuststater. Bland de mest sårbara för klimatförändringarna återfinns fattiga småbrukare, oftast kvinnor, och deras familjer. Klimatförändringarna innebär försämrade möjligheter till försörjning, särskilt för människor som lever i fattigdom på landsbygden. För att vända utvecklingen är det centralt att åstadkomma en omställning, till hållbar utveckling, inom de planetära gränserna. På så sätt kan fattigdomen minska och hållbara samhällen byggas. Det kräver ett mångdimensionellt angreppssätt och bl.a. att en fossilfri och klimatrezilient utveckling främjas.

Millenniemalet om en halvering av antalet människor utan tillgång till rent vatten har nåtts men närmare en miljard människor saknar fortfarande *tillgång till rent vatten och godtagbara sanitära förhållanden*. Fortfarande dör fler människor av förorenat vatten än av krig. Lokal miljöpåverkan från kemikalier, avfall och utsläpp av miljöskadliga ämnen i luften utgör ett växande problem, med allvarlig risk för försämrad hälsa i områden som bebos av människor som lever i fattigdom. I sin tur får denna försämrade hälsa och negativa miljöpåverkan konsekvenser för individens försörjningsmöjligheter.

En allt större andel av världens fattiga lever i länder med mycket *svaga institutioner*. Många institutioner har alltför låg kapacitet för att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sin normerande, styrande, tjänsttillhandahållande och förvaltande roller. Kapaciteten är begränsad vad gäller att garantera medborgarnas grundläggande rättigheter och att sätta ramarna för, främja och forma det egna landets ekonomiska, sociala och miljömässigt hållbara utveckling. Offentliga institutioner har också en avgörande roll när det gäller att skapa förutsättningar för ett gott företags- och investeringsklimat som är en förutsättning för hållbar utveckling, såsom fungerande och transparanta regelverk, marknader och moderna upphandlingssystem.

En inkluderande och hållbar samhällsutveckling ställer höga krav på en utveckling av välfärdsstat och *offentlig resursmobilisering*. Merparten av de fattiga länderna saknar effektiva system för att uthålligt kunna finansiera sin egen utveckling, bl.a. grundläggande samhällsservice och social välfärd. Behovet är ofta störst i länder med sämst förutsättningar, framför allt post-konfliktländer och sviktande stater. I dessa länder finns stora akuta och långsiktiga behov av investeringar i mänskliga resurser och fysisk infrastruktur. I många utvecklingsländer är också en alltför begränsad skattebas ett problem liksom en svag betalningsvilja på grund av ineffektiv skatteuppbörd och ineffektiv användning av offentliga medel samt korruption. Skatteflykt och olagliga finansiella flöden hindrar effektiv resursmobilisering i många länder. Andra hinder är skattesystemens utformning och kapacitetsbrister i förvaltningen.

Fortfarande beräknas över en miljard människor leva *utan tillgång till elektricitet*, enligt *International Energy Agency*. 95 procent av dessa lever i Afrika söder om Sahara samt utvecklingsländer i Asien. Ytterligare 2,7 miljarder människor är beroende av ved eller annan biomassa för matlagning och

uppvärmning. Detta förorsakar luftföroreningar inomhus som beräknas leda till 4,3 miljoner dödsfall varje år. Ytterligare 3,7 miljoner dödsfall förorsakas varje år på grund av luftföroreningar i utomhusluft.

Omfattande vaccinationsprogram och förbättrad barn- och mödrahälsovård har resulterat i att *barnadödligheten* har mer än halverats och att *mödradödligheten* nästan har halverats. Andelen undernärda människor har minskat. Forskning om hiv/aids, malaria och tuberkulos har inneburit stora förbättringar. Medellivslängden har ökat. Trots stora framsteg inom *hälsoområdet* saknas dock fortfarande fungerande hälso- och sjukvårdssystem och därmed tillgång till adekvat hälsovård i många delar av världen, inte minst i sviktande stater, i humanitära katastrofer och i avlägsna delar på landsbygden. Sambandet mellan fattigdom och ohälsa är tydligt. Med en sviktande hälsa är det svårt att tillgodogöra sig en utbildning, att arbeta och förtjäna sitt uppehälle och därigenom ta sig ur fattigdomen. Det påverkar möjligheten och förmågan att uppnå övriga mål.

Viktiga globala framsteg har gjorts för *jämställdhet* de senaste 15-20 åren. Men det återstår omfattande hinder inom alla samhällsområden för att kvinnor och flickor, på lika villkor som män och pojkar, fullt ut ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Världens samhällen präglas i olika grad av ojämlik maktfördelning som tillskriver människor låsta roller i familjen och samhället på basis av kön. Dessa diskriminerar och missgynnar såväl kvinnor och flickor som män och pojkar. Attityder och värderingar kring könsroller och fördelningen av makt upprätthåller könsdiskriminering och könsförtryckande beteenden, exempelvis olika former av könsrelaterat våld. Särskilt allvarig är situationen för kvinnor och flickor i kris, krig och konflikt. Många kvinnor och flickor förnekas rätten att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion och saknar tillgång till hälsovård och service, utbildning samt sociala trygghetssystem. På flera håll i världen har kvinnor inte ägande-, nyttjande- och arvsrätt till resurser som mark, fiskevatten och naturresurser och har dessutom begränsad tillgång till marknader, vilket är ett stort hinder för minskad fattigdom och för en inkluderande ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling.

Världen står inför dramatiska *demografiska förändringar*. Medan Asien det senaste halvsekle står för huvuddelen av den globala befolkningsökningen förskjuts den rollen till Afrika söder om Sahara. Sydostasien och Afrika söder om Sahara producerar 7 procent av världens BNP men kommer de kommande 20 åren stå för 80 procent av den globala tillväxten av arbetskraft. Behovet av att skapa sysselsättning och främja unga människors möjligheter att komma in på arbetsmarknaden förstärks. Kvinnors egenmakt, sexualundervisning och tillgång till SRHR, inklusive preventivmedel, underlättar för unga flickor att fullfölja sin utbildning och förbättrar därmed möjligheterna att få jobb. Fattigdomen bland äldre människor ökar i snabb takt i många länder.

Arbetslöshet, en låg grad av formell sysselsättning, osäkra anställningsförhållanden, låg produktivitet och undermåliga arbetsvillkor är viktiga orsaker till fattigdom. Den informella sektorn sysselsätter över 65 procent av arbetstagarna i Sydostasien, Sydostasien och Afrika söder om Sahara. Människor som får sin försörjning från den informella sektorn, speciellt kvinnor och unga, omfattas som regel inte av sociala trygghetssystem och har begränsade möjligheter att kräva sina rättigheter. Arbetslöshet och undersysselsättning utgör en grogrund för social oro, flykt och konflikter i många utvecklingsländer. Undermåliga och bristande arbetsmiljö utgör ett problem. Antalet barnarbetare i världen har minskat

det senaste decenniet, mest bland flickor. Men fortfarande är 158 miljoner barn i arbete. Antalet personer i tvångsarbete i världen är över 20 miljoner där migrantarbetare är en särskilt utsatt grupp.

Landvinningar har gjorts inom *utbildningsområdet*. En majoritet av unga som växer upp i fattigdom kan ofta, till skillnad från sina föräldrar, räkna, läsa och skriva. Könsbaserade skillnader har minskat markant på alla utbildningsnivåer men stora skillnader kvarstår mellan olika regioner, mellan stad och landsbygd och, inte minst, mellan fattiga och rika hushåll. Trots betydande framsteg saknar 57 miljoner flickor och pojkar fortfarande tillgång till primärutbildning, speciellt i konflikt- och postkonfliktområden. Bristande kvalitet i utbildningssystem medför också att många flickor och pojkar inte får möjlighet att gå ut grundskolan. Fortfarande kan inte ca 780 miljoner vuxna läsa eller skriva, en siffra som inte har minskat nämnvärt de senaste 15 åren. Fortsatt utbredd och omfattande *barnarbete*, inte minst i Afrika och i stora delar av Asien, och särskilt på landsbygden, utgör fortfarande ett bland flera allvarliga hinder för att den uppväxande generationen ska få tillgång till och slutföra grundläggande utbildning.

Tillgången till *nationell forskningskompetens* och kapacitet är ojämnt fördelad i världen, med särskilt stora brister i många låginkomstländer. Inhemsk analys- och forskningskapacitet är en uthållig väg för att stärka ansvaret för och ägarskapet av det egna landets utveckling och en förutsättning för kritisk samhällsdebatt.

Världshandeln karaktäriseras i allt högre grad av globala värdekedjor som skapar många möjligheter till ekonomisk utveckling för utvecklingsländer men även hållbarhetsutmaningar. Ökande *handel och direktinvesteringar* i utvecklingsländer har bidragit till att många människor kunnat ta sig ur fattigdom. Variationerna mellan länderna är dock stora och i många utvecklingsländer (inte minst de minst utvecklade länderna) är förutsättningarna för att dra nytta av handel och investeringar begränsade. Det är viktigt att bygga upp sociala trygghetssystem som stöder de grupper som i ett övergångsskede missgynnas av strukturomvandlingar. Dessutom kvarstår omfattande handelshinder och krångliga handelsprocedurer som inte bara försvårar möjligheterna till handel, i synnerhet för redan utsatta grupper, utan också utgör en grogrund för korruption.

Agenda 2030 och dess globala hållbarhetsmål stärker vårt arbete för att möta dessa utmaningar. En av framgångsfaktorerna för de globala hållbarhetsmålen är att så många ledare har varit involverade i att ta fram dem. Det finns därmed ett brett ägarskap som ger en enorm potential och kraft i genomförandet av Agenda 2030.

Forskning, innovation och tekniska landvinningar ger stora möjligheter för utvecklingsländer att göra snabbare framsteg än vad som tidigare kunnat göras. De hållbara utvecklingsmålen vision och de åtgärder som krävs för deras måluppfyllelse innebär att alla länder måste ställa om - ekonomiskt, socialt och miljömässigt - för att gemensamt nå målsättningarna om global hållbar utveckling. Den nya agendan innebär därför en unik möjlighet till förändring.

3. Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet

Regeringen har en mångdimensionell syn på fattigdom. Det betyder att fattigdom inte enbart innebär brist på materiella tillgångar, utan även brist på makt och inflytande över sin egen situation,

valmöjligheter och respekt för mänskliga rättigheter. Fattigdom orsakas sällan av ett enskilt problem, utan är det sammantagna resultatet av de brister som människor som hamnat i fattigdom upplever och uttrycker när de får komma till tals. Bristerna har sin grund i en ojämlik och ojämställd fördelning av makt, resurser och möjligheter. Sveriges utvecklingssamarbete tar därför sin utgångspunkt i och präglas av fattiga människors perspektiv på utveckling och av ett rättighetsperspektiv. Dessa båda perspektiv analyseras och integreras genomgående i svenskt utvecklingssamarbete.

Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, flickors, mäns och pojkars situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling. Hållbar utveckling avser ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. För en människa som lever i fattigdom kan detta exempelvis inkludera behovet av produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, tillgång till socialt grundskydd och en hållbar miljö.

Rättighetsperspektivet innebär att de *mänskliga rättigheterna och demokrati* ska ses som grundläggande för utveckling. Rättighetsperspektivet utgår från en globalt överenskommen värdegrund som består av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och de folkrättsligt bindande konventioner som antagits. Det innefattar fyra grundläggande principer baserade på det normativa ramverket för mänskliga rättigheter: icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och insyn samt ansvarstagande och ansvarsutkrävande.

Det är varje regerings ansvar att anpassa verksamheten till nya utmaningar och möjligheter. Fattigdomsbekämpning, miljö- och klimatarbete samt fredsbyggande hör ihop. I ljuset av detta vill regeringen lyfta tre tematiska perspektiv i utvecklingssamarbetet utöver de grundläggande perspektiven fattiga människors perspektiv på utveckling och rättighetsperspektivet. De tre tematiska perspektiven är: konfliktförebyggande perspektiv, jämställdhetsperspektiv samt miljö- och klimatperspektiv.

Det svenska utvecklingssamarbetet ska utgå ifrån och integreras av ett *konfliktförebyggande perspektiv*. Fredliga, legitima och inkluderande samhällen baserade på rättstatens principer utgör en förutsättning för en hållbar utveckling. Konflikters förödande effekter på utvecklingen leder också till ökad fattigdom i konflikttrabbade områden och ökad risk för att mänskliga rättigheter kränks samt driver människor på flykt. Regeringen ökar därför sitt fokus på freds- och statsbyggande i utvecklingssamarbetet.

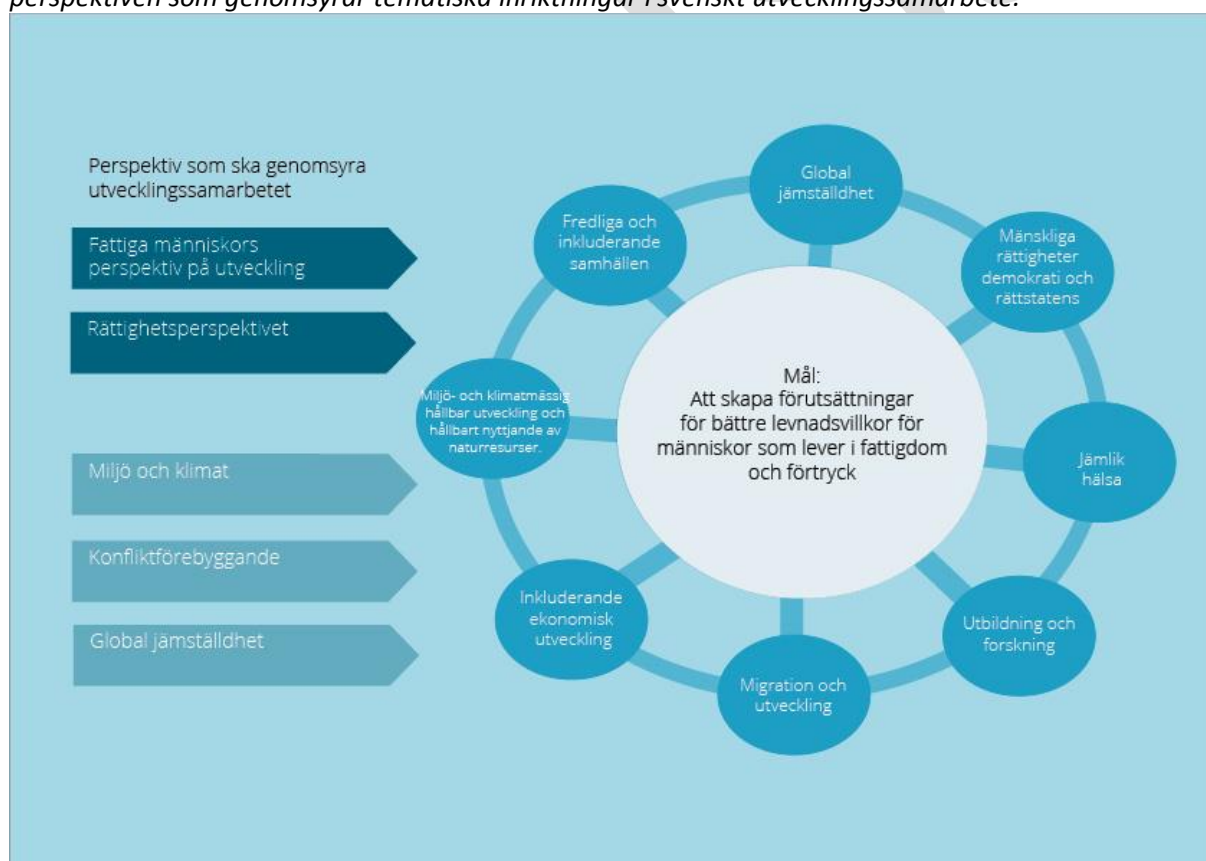
Det svenska utvecklingssamarbetet ska utgå ifrån och integreras av ett *jämställdhetsperspektiv*. Genomgående hänsyn till jämställdhet inom utvecklingssamarbetet är väl etablerat men den satsning som görs genom en feministisk utrikes- och utvecklingspolitik innebär en ambitionshöjning. Satsningen syftar till att stärka arbetet för jämställdhet och kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Global jämställdhet är en förutsättning för hållbar utveckling.

Det svenska utvecklingssamarbetet ska utgå ifrån och integreras av ett *miljö- och klimatperspektiv*. Ett hållbart nyttjande av jordens resurser leder till en hållbar miljö och ett hållbart klimat, vilka är grundförutsättningar för minskad fattigdom och hållbara samhällen. Den globala utvecklingen får inte ske på bekostnad av framtida generationers möjligheter. För att utvecklingen ska bli miljö- och

klimatmässigt hållbar behöver denna utformas och styras inom planetära gränser, vilket inkluderar att främja en fossilfri och klimatreseilient utveckling.

De tematiska områdena är tätt sammankopplade och integrerade i varandra. Detta tydliggörs i Agenda 2030 som för första gången samlar de internationella agendorna för fattigdomsminskning, miljö och hållbar utveckling i ett och samma ramverk. Mot bakgrund av detta vill regeringen främja ett mer integrerat arbetssätt för att förbättra förutsättningarna för en effektiv fattigdomsbekämpning. En integrering av dessa fem perspektiv utgör ett centralt verktyg för att integrera ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter i en samlad ansats. En integrering av perspektiven innebär att de ska omhändertas genomgående i analys, planering, genomförande och uppföljning av utvecklingsarbetet. Genom att integrera dessa perspektiv inom alla områden i svenskt utvecklingssamarbete (se Bild 1) stärks förutsättningarna för att bidra till det övergripande målet: att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Perspektiven blir ett analysverktyg för att identifiera och hantera eventuella målkonflikter och främja synergier inom biståndets delar.

Bild 1. Svenskt utvecklingssamarbete: De två grundläggande perspektiven samt de tre tematiska perspektiven som genomsyrar tematiska inriktningar i svenskt utvecklingssamarbete.

4. Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning

I detta avsnitt beskrivs den tematiska inriktningen av utvecklingssamarbetet, de förhållanden som motiverar den valda inriktningen och hur den relaterar till de globala målen. De olika tematiska

avsnitten bygger vidare på den omvärldsanalys som presenterades i Avsnitt 2. Ordningen på de tematiska avsnitten är inte av vikt.

Det övergripande målet för svenskt utvecklingssamarbete är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. För att uppnå detta måste utvecklingssamarbetet vara relevant, effektivt och svara upp mot dagens omvärldsutmaningar.

Utvecklingssamarbetet och dess inriktning ska utgå från ländernas egna prioriteringar och vara grundat på kunskap och analys. Det ska vara kontextspecifikt och anpassas efter förutsättningar och behov. Det ska identifiera var det finns ett mervärde för svenskt utvecklingssamarbete att bidra till att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. De tematiska områdena som preciseras nedan är sammanlänkade på många sätt, vilket kräver ett holistiskt arbetssätt inom utvecklingssamarbetet. Genom ökad samverkan också mellan det långsiktiga utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet kan risken för och konsekvenserna av humanitära kriser reduceras.

Sverige har i många länder en unik ställning som möjliggör samarbeten även inom känsliga områden, såsom rättssektorreform, mänskliga rättigheter och hållbart brukande av naturresurser. Det långvariga och långsiktiga svenska engagemanget i frågorna har i många länder gett Sverige betydande trovärdighet bland många aktörer. Detta är särskilt viktigt idag då ett antal nya givare inte med nödvändighet prioriterar insatser, t.ex. till stöd för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Utmaningarna för arbetet med att främja demokrati och respekt för mänskliga rättigheter har samtidigt blivit större i många länder. Det krympande utrymmet för civilsamhället är en del i denna utveckling. Det skall beaktas när det svenska utvecklingssamarbetet utformas och genomförs.

Sverige har lång erfarenhet av utvecklingssamarbete inom flertalet av de tematiska områdena. Prioritering och hur man har arbetat med olika tematiska områden har varierat, beroende på bl.a. omvärldsförutsättningar, att utvecklingsutmaningar och behov ändrats över tid eller att politiska bedömningar varierat.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Centrala utgångspunkter:

- Värnandet av de mänskliga rättigheterna ska fortsatt vara en hörnsten i svensk utrikespolitik med ett tydligt genomslag i hela det svenska utvecklingssamarbetet. Ett rättighetsperspektiv ska tillämpas genomgående. De medborgerliga, politiska och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är ömsesidigt samverkande.
- Sverige ska verka för att ett rättighetsperspektiv tillämpas av de multilaterala aktörerna och att ett rättighetsperspektiv ska genomsyra genomförandet av de 17 utvecklingsmålen i Agenda 2030.
- Sverige ska genom utvecklingssamarbetet främja rättsstatens principer, bl.a. genom reformer inom rättssektorn och den statliga förvaltningen, för att främja alla människors rättssäkerhet och likhet inför lagen, särskilt för kvinnor och flickor.

- Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till fria, rättvisa, pluralistiska och transparenta valprocesser som stärker demokratin. Sverige ska verka för att stärka kvinnors deltagande och inflytande i de politiska processerna.
- Sverige ska arbeta för att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället. Regeringen ska främja förenings- och församlingsfriheten, stödja människors möjligheter att utöva demokratiskt inflytande och driva sina intressen genom att organisera sig lokalt, nationellt, regionalt eller internationellt. Människorättsförsvarare ska särskilt stödjas.
- Yttrandefriheten och människors tillgång till information ska stärkas via fria, oberoende medier och ett fritt, öppet och säkert Internet där mänskliga rättigheter och rättstatens principer respekteras. Kulturutövarens uttryck utgör ett viktigt verktyg i detta arbete.
- Sverige ska bidra till ett pluralistiskt medielandskap, där människor fritt kan ta del av och sprida information och kunskap. Utbildning och skydd av journalister samt medieaktörer inom såväl traditionella som nya medier är en viktig del i detta arbete.
- Värnandet av religions- och övertygelsefriheten är en viktig del i det bredare arbetet för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och är nära kopplad till andra opinionsfriheter som yttrandefriheten och förenings- och församlingsfriheten.
- Barnrättsperspektivet ska genomsyra alla nivåer och alla områden i utvecklingssamarbetet, i enlighet med Barnkonventionen och lyftas fram i dialog med samarbetsländerna. Barn på flykt, särskilt de som är ensamma eller som separerats från sina familjer, ska särskilt uppmärksammas.
- Sverige ska vara en global röst för att motverka diskriminering i alla dess former och verka för hbtq-personers möjligheter att åtnjuta mänskliga rättigheter.
- Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet kan främjas genom kulturlivets aktörer. De är att betrakta som förändringsaktörer och ska ges stärkta förutsättningar för att främja en demokratisk kultur.

Mål i Agenda 2030 relaterade till mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer:

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer är grundförutsättningar för genomförandet av Agenda 2030. Agendans alla mål syftar till att förverkliga alla människors mänskliga rättigheter. Mål 16 om att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling syftar till att tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer. Den svenska ambitionsnivån vad gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer är dock väsentligt högre än vad som överenskommits inom Agenda 2030.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

Sett över flera decennier har demokratins ställning stärkts i stora delar av världen, den politiska mångfalden har ökat och ekonomiska och sociala rättigheter har stärkts. Civilsamhället är aktivt och engagerat. Medias och journalisters roll, liksom rättsväsendets, har stärkts. Internet och ny teknologi har förbättrat tillgången till information och lett till större öppenhet i många länder.

Under det senaste decenniet noteras dock en oroväckande utveckling och tillbakagång på flera områden. Repressiv lagstiftning som begränsar organisationers möjligheter att registrera sig, verka och ta emot finansiering sprids mellan länder och begränsar utrymmet för civilsamhället. Människorättsförsvarare och journalister utsätts för förföljelse, hot och våld. Det kan gälla såväl aktivister för medborgerliga och politiska rättigheter som aktivister för ekonomiska, sociala och

kulturella rättigheter såsom i relation till ägande/brukanderätt över mark, vatten och hållbart brukande av naturresurser. Valprocesser brister i integritet. Urfolks rättigheter behöver fortsatt värnas i många länder. Diskriminering av kvinnor och flickor, personer med funktionsnedsättning och hbtq-personer är fortsatt omfattande. Personer med funktionsnedsättning upplever ofta begränsningar i sina möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter och står inför stora svårigheter vad gäller tillgång till hjälpmedel, rörelsefrihet, tillgänglighet och möjlighet till arbete och skolgång. Yttrandefriheten inskränks och de som står upp för mänskliga rättigheter utsätts för ökad press. Censur av media och blockeringar på Internet ökar i omfattning. Utbredd straffrihet och auktoritära styrelseskick undergräver möjligheten att etablera rättssäkra samhällen. Skolor och universitet har på många håll utsatts för attacker. Straffriheten vid könsbaserat våld är betydande. I vissa länder utgör också korruptionen ett centralt demokratiskt problem. Statsbärande partier tar över stora delar av samhällsapparaten och gör det svårt att etablera en pluralistisk demokrati. Nya aktörer erbjuder ekonomiska investeringar och samarbete men ställer inga motkrav på förbättringar vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati.

Välfungerande, oberoende, effektiva, rättssäkra och transparenta institutioner liksom andra demokratiska strukturer som möjliggör deltagande och ansvarsutkrävande är centrala för en demokratisk utveckling och för att individer ska kunna utnyttja sina mänskliga rättigheter. De är också en förutsättning för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling som kommer alla människor till del och för att långsiktigt nå de globala målen. Offentliga institutioner har en central roll när det gäller att skapa fungerande regelverk och marknader, ett gott investeringsklimat, en effektiv förvaltning av allmänna medel, sunda offentliga investeringar och upphandlingar samt en grundläggande samhällsservice fri från korruption. Politiskt ansvar ska kunna utkrävas av den som har makt. Svenskt utvecklingssamarbete ska inriktas på att stärka institutioner och system och kapacitetsutveckling ska vara en integrerad del av utvecklingssamarbetet. Angreppssättet ska vara brett och omfatta hela samhället. Förbättrad respekt för mänskliga rättigheter och starkare demokratiska institutioner är inte bara mål i sig själva utan även medel för att uppnå andra mål inom fattigdomsbekämpning, jämställdhet, konfliktförebyggande, klimat, miljö, hållbart brukande av naturresurser, utbildning, hälsa och andra områden. Stabila institutioner bidrar till långsiktig hållbarhet och stärkt motståndskraft, vilket i sin tur kan minska effekterna av humanitära kriser.

Korruption utgör ett allvarligt utvecklingshinder och samhällsproblem i flera av de länder som Sverige bedriver utvecklingssamarbete med. Fattiga människors möjligheter att förbättra sina levnadsvillkor försämras både direkt och indirekt av korruption. Korruption undergräver demokratin, god samhällsstyrning och skyddet av mänskliga rättigheter samt hindrar en effektiv användning av resurser. Biståndets stora resursflöden kan i sig utgöra en risk för korruption, till exempel vid offentliga upphandlingar samtidigt som väl fungerande upphandlingssystemen har potential både för antikorrupsions- och proaktivt hållbarhetsarbete. Alla aktörer har ett ansvar att förebygga och förhindra korruption. Sverige ska motverka oegentligheter och korruption i biståndsinsatser samt stödja samarbetsländernas ansträngningar att bekämpa korruption. Rättssäkra och transparenta institutioner samt fungerande kontrollfunktioner bidrar till att förebygga och bekämpa korruption. Det är också angeläget att stärka aktörer som kan ha en nyckelroll i arbetet mot korruption, inklusive visselblåsare.

Det civila samhällets aktörer har en särskild betydelse och potential för att bidra till demokratisk utveckling och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Mot bakgrund av de senaste årens negativa trend är ett fortsatt starkt svenskt stöd till dessa grupper mycket viktigt. Ett pluralistiskt och självständigt civilsamhälle, som med hjälp av innovativa former för samverkan flyttar fram gränserna för vad som kan sägas och göras i repressiva stater, ska stödjas. Krav på kortsiktiga resultat får inte hämma arbetet med att stödja civilsamhället och människorättsförsvarare när dessa aktörer utsätts för ökat tryck. Detta gäller inte minst stödet till nya aktörer och informella nätverk där den administrativa kapaciteten är begränsad.

Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet kan främjas genom stöd till kultur och kulturlivets aktörer. Aktörer som bidrar till normativ utveckling avseende främjande av yttrandefrihet, inklusive konstnärlig yttrandefrihet, spelar en viktig roll i detta arbete. Kulturaktörer kan också ha betydelse för demokratisering och yttrandefrihet i de fall dessa tvingas i exil, t ex fristadskonstnärer.

De religiösa samfundet har en viktig roll i kampen mot intolerans, diskriminering och inskränkningar av de mänskliga rättigheterna. Yttrandefrihet, informationsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet och religions- och övertygelsefrihet bildar tillsammans opinionsfriheten. Dessa är tätt sammankopplade och begränsningar av en sådan frihet resulterar i begränsningar av de övriga.

Stöd till *journalister och andra medieaktörer*, men också till ökad medie- och informationskunnighet, är av stor vikt. Svenskt utvecklingssamarbete ska vidga det demokratiska utrymmet, såväl när det gäller civilsamhälle som demokratiska institutioner och framväxten av fria, oberoende och ansvarsutkrävande medier. Att arbeta för förbättrad tillgång till information, med den svenska offentlighetsprincipen som exempel, är viktigt för att underlätta granskning och minska korruption. Ett pluralistiskt medielandskap, där människor fritt kan ta del av och sprida information och kunskap, är centralt i en demokrati.

Barn och unga kommer ta över den värld dagens vuxna generationer lämnar efter sig. Det är vuxnas ansvar att fatta beslut i en hållbar riktning, för att på så vis ge dem de bästa möjliga förutsättningarna. Samtidigt är de rättighetsbärare och aktörer för förändring här och nu. Därför ska de inkluderas i samhällsbygget, skyddas från våld, konflikt och förtryck och ges möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Barnets bästa ska analyseras och komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn och de ska ges möjlighet att komma till tals. Barnets perspektiv och barnets rättigheter ska respekteras och synliggöras före och under varje insats i utvecklingssamarbetet, unga ska inkluderas i genomförande och uppföljning.

Internet och de nya medierna är både bärare av och möjliggörare för de mänskliga rättigheterna. En rättighetsbaserad ansats i alla diskussioner som rör digitaliseringens möjligheter och utmaningar är därför en förutsättning för att fler ska kunna få tillgång till ett fritt, öppet och säkert internet. Särskilt säkerhetsaspekterna ökar i betydelse i länder och kontexter där det civila samhället begränsas av repressiva regimer eller åtgärder. I själva verket är civilsamhällets, liksom i princip samtliga individers handlingsutrymme i ett informationssamhälle helt avhängigt ett fritt, öppet och säkert internet där de mänskliga rättigheterna respekteras fullt ut. Det handlar inte bara om yttrandefrihet, rätten till tillgång till information och andra medborgerliga och politiska rättigheter, utan även om främjandet av en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i bred bemärkelse. För detta krävs att

lagar, institutioner och reglering av Internet utformas i enlighet med rättstatens principer. Likaså krävs att de mänskliga rättigheternas universalitet och odelbarhet respekteras fullt ut – det vill säga att ekonomiska, sociala, kulturella, medborgerliga och politiska rättigheterna gäller överallt och är ömsesidigt förstärkande – vare sig det rör sig om digitala eller analoga sfärer. För att åstadkomma detta i ljuset av bl. a. ökande desinformations- och propagandaverksamhet på många håll, måste yttrande- och mediefriheten stärkas och medie- och informationskunnigheten hos inte minst unga individer öka. Kunskap om och tillgång till teknik, medier och information, liksom om de mänskliga rättigheternas universalitet och odelbarhet, är en förutsättning för att kunna möta dessa utmaningar och främja en hållbar utveckling. Utvecklingssamarbetet ska därför hålla jämna steg med och dra nytta av den tekniska utvecklingen och dess betydelse för yttrande- och mediefrihet såväl på internet som i övrigt.

Värnandet av de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna spelar en viktig roll i arbetet med att bryta den pågående trenden av ökad ojämlikhet och ökade klyftor mellan människor, men också i uppfyllandet av de medborgerliga och politiska rättigheterna. Konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna (ESK-konventionen) inkluderar till exempel rätten till utbildning, hälsa, deltagande i kulturlivet, social trygghet, arbete, att bilda fackföreningar samt till anständiga och rättvisa arbetsvillkor, oavsett kön. Grundläggande social trygghet har stor betydelse för att minska ojämlikhet, sårbarhet och fattigdom, och är särskilt betydelsefullt för barn, kvinnor och utsatta grupper. De grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet ska värnas.

Global jämställdhet

Centrala utgångspunkter:

- Det svenska utvecklingssamarbetet ska verka för jämställdhet och kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna i enlighet med *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Woman* (CEDAW) och andra internationella konventioner om de mänskliga rättigheterna och andra folkrättsligt bindande åtaganden.
- Sverige ska aktivt verka för att genomförandet av de globala målen i Agenda 2030 genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv och för att utvecklingsinsatser på alla nivåer bidrar till att uppfylla jämställdhetsmålet och dess tillhörande rättighetsbaserade delmål.
- Sverige ska arbeta aktivt för kvinnors och flickors aktörskap. Kvinnors och flickors egna erfarenheter, behov, prioriteringar och förutsättningar är utgångspunkter för att kunna förändra kvinnors och flickors levnadsvillkor på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt.
- Sveriges utvecklingssamarbete ska stärka kvinnors och flickors politiska deltagande och inflytande inom alla samhällsområden och på alla nivåer; medverkan i att förebygga och lösa konflikter och i att bygga fred efter konflikt; ekonomiska rättigheter, egenmakt, deltagande och inflytande; sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter; samt psykiska, fysiska och sexuella säkerhet.
- Sveriges humanitära bistånd ska bidra till att stärka kvinnors och flickors rätt till skydd i humanitära kriser, konflikter och katastrofer, samt stärka deras möjlighet att spela en aktiv roll i respons till humanitära kriser, konflikter och katastrofer.
- Sverige ska vara drivande i arbetet med att lyfta fram pojkars och mäns roll och ansvar för att uppnå jämställdhet och respekt för kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

- Insatser för att motverka alla former av våld mot flickor och kvinnor ska ges uppmärksamhet i utvecklingssamarbetet.
- Jämställdhetsanalysen ska förbättras och genomföras systematiskt. För att få ett helhetsperspektiv ska kvalitativ information samt köns- och åldersuppdelad statistik och annan information användas. Jämställdhetsanalyser bör även innehålla en bedömning av vilka andra maktförhållanden som råder för olika individer och grupper i den aktuella kontexten. Hbtq-personer är en särskilt utsatt grupp och kräver särskild uppmärksamhet i sådana analyser.

Mål i Agenda 2030 relaterade till global jämställdhet: Samtliga 17 globala mål i Agenda 2030 ska bidra till att uppnå jämställdhet. Jämställdhet och stärkandet av alla kvinnors och av flickors egenmakt anges också separat i mål 5, i olika delmål och integrerat under andra mål i agendan, samt i kapitlet om uppföljning och översyn.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

Tillsammans utgör Agenda 2030 inklusive slutdokumentet från konferensen i Addis Abeba om utvecklingsfinansiering, MR-konventionerna och handlingsplanen från kvinnokonferensen i Peking 1995 centrala instrument i arbetet för att uppnå global jämställdhet.

Trots viktiga globala framsteg för jämställdhet präglas världens samhällen i olika grad av bristande jämställdhet. Kvinnor och flickor drabbas särskilt hårt av fattigdom, där klimatförändringarna, ökat tryck på markanvändning och konkurrens om naturresurser samt utdragna konfliktsituationer förvärrar förhållanden på många håll. Kvinnor och flickor på flykt möter särskilda utmaningar och behöver anpassade åtgärder, exempelvis med anledning av funktionsnedsättning för att minimera risken att utsättas för människohandel och könsrelaterat våld.

Främjande av kvinnors och flickors medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är en förutsättning för att bekämpa fattigdom och viktigt för att minska miljö- och klimatproblemen. Kvinnors deltagande och inflytande är nödvändigt för att bygga fred och förebygga konflikter. Samtidigt är kvinnor kraftfulla förändringsaktörer som besitter stor kunskap och erfarenhet som är avgörande för att nå hållbar utveckling. För att uppnå jämställdhet ska jämställdhetsperspektivet systematiskt integreras i utvecklingssamarbetet och i biståndspolitiken, samt i det humanitära biståndet, dvs. i alla led av beslutsfattande, planering, genomförande och uppföljning av verksamheten. Detta innebär en systematisk integrering av jämställdhet i allt utvecklingssamarbete och specifika insatser för diskriminerade och utsatta grupper, inklusive flickor och kvinnor.

Kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Makt handlar om såväl rättigheter som möjligheter. Diskrimineringsförbudet finns i alla centrala FN-konventioner om mänskliga rättigheter. Diskriminerande normer och attityder hindrar kvinnor och flickor, men också män och pojkar från att nå sin fulla potential och möjlighet att bidra till en jämställd samhällsutveckling. Kvinnor och flickor, män och pojkar utgör inga enhetliga grupper utan består av individer med olika identiteter, behov, förutsättningar och inflytande. Olika maktstrukturer och dimensioner samverkar. Diskriminering och marginalisering på grund av kön påverkas också av

ålder, härkomst, klass, social status, könsidentitet och könsuttryck, sexuell läggning, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet och trosuppfattning.

Diskriminering baserad på kön kan se olika ut nationellt och lokalt. Samverkan, inklusive erfarenhets- och expertutbyten, mellan svenska- och andra aktörer som arbetar för kvinnors och flickors rättigheter och egenmakt i samarbetsländerna är därför viktigt för att uppnå jämställdhet. Aktörer inom civila samhället, särskilt kvinnliga människorättsförsvarare och kvinnoorganisationer, har en viktig roll. Fler och nya aktörer, inklusive akademiska institutioner, trossamfund, fackföreningar och näringsliv, bör engageras och inkluderas i dialoger och samarbeten för jämställdhet.

Kvinnors och flickors systematiska underordning och stereotypa könsnormer, särskilt de som kopplar samman maskulinitet och våld, påverkar såväl människors som samhällens utveckling negativt. Ett omfattande och utbrett könsbaserat våld, i såväl fredstid som i konflikt och postkonflikt, utgör det mest påtagliga uttrycket för kvinnors och flickors systematiska underordning. Konsekvenserna av våldet är omfattande, framför allt för den enskilda kvinnan och flickan men även för samhällsutvecklingen i stort. Väpnat våld tenderar att drabba kvinnor och flickor, män och pojkar olika. Detta ställer krav på stärkt datainsamling och köns- och åldersuppdelad statistik beträffande det väpnade våldets konsekvenser men även mer generellt för uppföljning och översyn av Agenda 2030.

Kvinnor och flickor diskrimineras vad gäller politiskt deltagande och inflytande på olika samhällsområden, många saknar primär- och sekundärutbildning, tillgång till högre utbildning och forskning, tillgång till social trygghet och tillträde till arbetsmarknaden samt tillgång till nationella och internationella marknader samt produktiva och finansiella resurser. Kvinnor och flickor utför huvuddelen av det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet. Många kvinnor och flickor förnekas rätten att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion och saknar tillgång till hälsovård och -service samt till sociala trygghetssystem. Hoten mot yttrande-, mötes- och föreningsfrihet växer, vilket särskilt drabbar kvinnliga människorättsförsvarare. I förlängningen får detta allvarliga konsekvenser för möjligheten att försvara och utkräva ansvar för jämställdhet och kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter ska kontinuerligt tas upp i dialog med officiella företrädare för länder, internationella organisationer och institutioner samt andra relevanta aktörer. Frågan ska utgöra en central och integrerad del av dialogen och argumentationen ska baseras på analys och fakta. Samarbetet inom EU och internationella organisationer, särskilt FN och utvecklingsbankerna, har stor betydelse för att uppnå de globala jämställdhetsmålen och är därför prioriterat.

Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser

Centrala utgångspunkter:

- Sverige ska stödja utvecklingsländers anslutning till och genomförande av åtaganden inom ramen för internationella miljö- och klimatkonventioner.
- Sverige ska särskilt stödja utvecklingsländers klimatarbete med utgångspunkt i linje med deras klimatåtaganden (*Nationally Determined Contributions, NDCs*) kopplade till klimatavtalet från Paris.

Sverige ska vara ett föregångsland i att inkludera klimataspekter inom utvecklingssamarbetet, vad avser såväl utsläppsbegränsningar som klimatanpassning.

- Sverige ska verka för att mobilisera ytterligare offentliga medel i mottagarländer till klimatinvesteringar. Utvecklingssamarbetet ska även spela en katalyserande roll i att främja privatsektorsinvesteringar till stöd för en fossilfri och klimatresilient utveckling.
- Sverige ska verka för att investeringar och stöd till fossil energi fasas ut på sikt genom att avsevärt minska sådana investeringar, samt betydligt öka investeringar i förnybar energi. Arbetet med att öka utvecklingsländerns tillgång till förnybar energi har som ett syfte att göra det möjligt för dessa att bygga upp en hållbar energiförsörjning för de som idag saknar energi, utan att på vägen göra sig beroende av fossil energi.
- Sverige ska verka för en hållbar förvaltning av landbaserade ekosystem med ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster, hållbart brukande av naturresurser och bevarande av biologisk mångfald samt stödja en utveckling mot mer produktiva och hållbara jordbrukssystem.
- Sverige ska verka för att hav, kustvatten och marina resurser bevaras och nyttjas genom hållbar förvaltning.
- Sverige ska bidra till en stärkt och integrerad, hållbar vattenresursförvaltning. Utvecklingssamarbetet ska verka för lösningar för en effektiv och hållbar vattenanvändning i olika sektorer och i hela produktionskedjan.
- Sverige ska verka för förbättrad luftkvalitet och en minskad användning och hållbar hantering av kemikalier och avfall, inklusive en ambitiös reglering av kemikalie- och avfallshanteringen globalt.
- Sverige ska verka för att stärka kvinnors deltagande i beslutsprocesser för miljö- och klimatrelaterade frågor samt till att stärka civilsamhällesorganisationers politiska och lokala aktörers möjligheter att skapa ökad medvetenhet, deltagande, insyn och ansvarsutkrävande.
- Svenskt utvecklingssamarbetet ska bidra till att öka kunskap om miljö- och klimatproblem och dess lösningar, bl.a. genom att förstärka kapacitet hos myndigheter, forskarsamhälle, civilsamhällesorganisationer och medier.

Mål i Agenda 2030 relaterade till miljö, klimat och hållbart nyttjande av naturresurser: Det finns tydliga miljö- och klimatkopplingar till i princip alla globala mål. Mål 7 om hållbar energi, mål 12 om hållbar konsumtion och produktion, mål 13 om klimatförändringar, mål 14 om hav och marina resurser samt mål 15 om hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem har de starkaste kopplingarna. Till stor del berörs även mål 6 om vatten och mål 11 om hållbara städer.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

Det är centralt att åstadkomma en omställning till hållbar utveckling inom de planetära gränserna.

Regeringen ser *klimatförändringar* som vår tids ödesfråga. De undergräver utvecklingsländerns möjligheter till utveckling, jämställdhet, fred och säkerhet. För att möta frågan krävs ett mångdimensionellt angreppssätt och att en fossilfri och klimatresilient utveckling främjas. Klimatförändringar påverkar redan idag utvecklings- och försörjningsmöjligheter för människor som lever i fattigdom och utsatthet, och urholkar därmed möjligheterna till en globalt hållbar utveckling. Forskning visar dock att länder på alla inkomstnivåer har möjlighet att uppnå ekonomisk utveckling, bättre levnads- och arbetsvillkor och samtidigt begränsa sin klimatpåverkan. I genomförandet av ländernas klimatåtaganden (*Nationally Determined Contributions, NDCs*) kommer stöd till

kapacitetsutveckling vara centralt. Regeringen anser att denna möjlighet måste tillvaratas för att kunna genomföra de globala målen.

Fattiga människors möjligheter till att hållbart nyttja naturresurser bör stärkas. Klimatanpassning och hållbart nyttjande av naturresurser - avseende exempelvis jordbruk, skogsbruk och fiske - kan minska klimatförändringarnas negativa konsekvenser, bidra till minskad fattigdom och trygga livsmedelsförsörjning. Matsvinn från främst produktion, men även distribution och konsumtion, av livsmedel måste också minska för att trygga livsmedelsförsörjning och minska klimatpåverkan. Långsiktigt hållbar produktivitetsutveckling inom jordbruket, anpassat till lokala förhållanden, är av stor vikt.

Klimatförändringarna - liksom miljöförstöring - drabbar fattiga människor hårdast, både för att de har små möjligheter att anpassa sig och för att de ofta är direkt beroende av naturresurser, biologisk mångfald och ekosystemtjänster från skog, mark, vattendrag och hav för sitt uppehälle. Ökad förekomst av extrema väderförhållanden slår hårdast mot fattiga länder. Vissa länder runt ekvatorn, liksom små ö-nationer, riskerar att ödeläggas eller försvinna av extrem torka eller översvämningar. Förändringarna hotar också att omintetgöra mycket av den hittillsvarande ekonomiska och sociala utvecklingen i låg- och medelinkomstländer. Därtill finns ökad risk för nya eller förvärrade redan existerande konflikter och att människors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna undergrävs. Klimatförändringar spelar även en allt mer omfattande roll i att människor i fattiga länder tvingas till ofrivillig migration. Genom påverkan på exempelvis tillgång till vatten, mat och boende kan klimatförändringar få allvarliga konsekvenser för människors försörjningsmöjligheter och hälsa. Förebyggande arbete, bl.a. i form av katastrofriskreducering och anpassningsåtgärder, kan lindra klimatförändringarnas negativa effekter. Genom att bidra till stärkt motståndskraft mot klimatförändringar och naturkatastrofer ökar möjligheterna till långsiktigt hållbar utveckling och minskar risken för humanitära kriser. Katastrofriskreducerande insatser ska ses som en integrerad del av det långsiktiga utvecklingssamarbetet, som komplement till det humanitära biståndet.

Tillgång till tillförlitlig och hållbar energi är en förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling. Investeringar och stöd till fossil energi måste minska avsevärt och fasas ut på sikt. Utmaningen att säkra tillgång till energi i utvecklingsländer, särskilt för de drygt en miljard människor som idag saknar tillgång till el överhuvudtaget, ska bemötas genom kostnadseffektiva, förnybara och koldioxidsnåla energilösningar. Utvecklingsländerna behöver stöd till att investera i energilösningar som genererar så små utsläpp som möjligt, varför förnybar energi och energieffektivisering bör prioriteras. Detta är också en förutsättning för att uppnå många av de övriga globala hållbarhetsmålen. Småskaliga och flexibla energilösningar utanför kraftnät, i kombination med kraftigt sjunkande priser på förnybar energi, erbjuder nya och unika möjligheter för människor i utvecklingsländer att styra undan från fossil energiproduktion och istället säkra tillgången till långsiktigt hållbar energiförsörjning.

Motståndskraftiga ekosystem och biologisk mångfald är en förutsättning för hållbar livsmedels- och vattenförsörjning, samt spelar en viktig roll för att motverka och lindra effekter av naturkatastrofer som översvämningar och torka. Hållbart brukande av jord, skog och vatten är grundläggande. Hållbart nyttjande, skydd och restaurering av ekosystem samt bevarande av biologisk mångfald är också nödvändigt. För att säkra ekosystemtjänster är kunskapsinhämtning, analys och insatser som

riktas mot bakomliggande orsaker till deras utarmning avgörande. Det är t.ex. angeläget att tillvarata lokala växtsorter och djurraser.

Tillståndet för våra hav är mycket allvarligt, och bl.a. klimatförändringar, havsförsurning, överfiske, marin nedskräpning och miljögifter leder tillsammans med exploatering av naturtillgångar till kraftiga störningar i havens ekosystem. Sverige ska verka för att stärka det multilaterala systemets möjligheter att hantera globala utmaningar relaterade till haven, kustvattnen och de marina resurserna.

Vattenbrist som utvecklingsutmaning tilltar, vilket förhindrar både matproduktion och samhällsekonomisk utveckling. När brist på grund- och ytvatten ökar samtidigt som vattenkvaliteten försämras i många delar av världen, ökar kraven på att balansera vattenbehov för hushåll, jordbruk, industri, ekosystem och energiproduktion. Spänningar över delade vattenområden kan därtill hindra regional utveckling och bidra till att öka risken för regionala konflikter. Genom en stärkt och integrerad vattenresursförvaltning lokalt och regionalt, samt stärkt motståndskraft på vattenområdet, kan utvecklingssamarbetet bidra till minskade spänningar och konflikter.

Miljöfarliga utsläpp, exponering för farliga ämnen och luftföroreningar utgör ytterligare exempel på växande utmaningar för många utvecklingsländer. En snabb, ofta okontrollerad, urbanisering bidrar till detta. Miljömässig och social planering är ofta underfinansierad och kan inte hålla jämna steg med den ekonomiska utvecklingen. Kemikalier sprids i stora mängder via luft, vatten, och varor vilket kan påverka områden såsom hälsa, arbetsmiljö och jordbruk negativt. Luftföroreningar bedöms idag vara det enskilt största miljöhotet när det gäller människors hälsa. Farliga ämnen som sprids och problem uppkomna av kemikalier, avfall och luftföroreningar riskerar att underminera framsteg för hållbar utveckling också på andra områden.

Kvinnor i fattiga länder drabbas oftast hårdast av klimatförändringarnas effekter. De har samtidigt en central roll i arbetet för att bidra till hållbara miljö- och klimatlösningar. Kvinnor har ofta huvudansvaret för livsmedelsproduktion, vattenförsörjning och familjens välfärd och omsorg och har därför kunskap om och förståelse för hur t.ex. klimatanpassningsåtgärder på det lokala planet bäst bör utformas så att människors rättigheter kan säkras. Kvinnors deltagande är därmed avgörande för att få effektiva och hållbara insatser. Kvinnor är i betydligt högre grad verksamma i den förnybara energisektorn än i den fossila. Ökat stöd till förnybar energi är därför inte bara centralt för klimatomställning utan kan också vara ett konkret sätt att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt.

En väl fungerande miljöförvaltning och lagstiftning är - tillsammans med verktyg för uppföljning, övervakning och tillsyn - centralt för att utvecklingsländer ska kunna ta ansvar för och långsiktigt arbeta med hållbar utveckling. Aktörers förmåga till nationell samverkan ska stärkas, också med beaktande av lokal kunskap. Respekten för mänskliga rättigheter och demokratiska principer, inklusive ansvarsutkrävande, är mycket viktig för miljömässigt hållbar utveckling. Starka och oberoende civila samhällen liksom demokratisk offentlig informationshantering, tillförlitlig data och statistik samt medier har här en viktig roll att spela. Sammantaget ger detta möjligheter till exempelvis långsiktig hushållning med naturresurser, säkrad hållbar energitillgång, förvaltning av ekosystemtjänster, hållbar stadsplanering, långsiktig förvaltning av kust- och havsområden samt hållbar kemikalie- och avfallshantering. Kapacitetsutveckling - i samarbete med lokala, nationella,

regionala och globala aktörer - är här direkt avgörande. Ekonomiska styrmedel, upphandlingssystem och andra policyinstrument som bidrar till att styra om offentliga och privata flöden från sådana som är utsläppsintensiva och förorenande mot sådana som är miljö- och klimatomförliga hållbara bör stödjas. Det är även centralt att stärka förutsättningarna för handel och investeringar som ger tillgång till miljövänliga och resurseffektiva varor och tjänster, samtidigt som det ger inkomster och lyfter människor ur fattigdom.

Fredliga och inkluderande samhällen

Centrala utgångspunkter:

- Sveriges politik för att bygga fred syftar även till att förebygga konflikter. Sverige ska verka för genomförandet av de globala målen med syfte att uppnå fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, försvara mänskliga rättigheter samt verka för effektiva, ansvarstagande och inkluderande institutioner med öppenhet och insyn.
- Sveriges ska genom sitt stöd verka för främjandet av demokratiska institutioner, uppbyggnaden av rättsstater och en stärkt kapacitet hos lokala och nationella institutioner. Detta för att förebygga, minska och hantera konflikter på ett fredligt sätt samt undanröja grundorsaker till konflikter, radikaliserings- och våldsbekämpande extremism.
- Sverige ska stödja inkluderande dialoger om konfliktförebyggande, olika former av fredlig konflikthantering, förtroendeskapande och försoning.
- *New Deal for Fragile and Conflict Affected States* som knyter samman politik med säkerhet, rättvisa, utvecklingssamarbete och ekonomi utgör en central plattform för politisk dialog för ett effektivare arbete i sviktande och konfliktdrabbade stater.
- Svenskt utvecklingssamarbete ska inom området *Fredliga och inkluderande samhällen* särskilt bidra till att stärka kvinnors och flickors inflytande och meningsfulla deltagande och aktivt lyfta fram kvinnor som aktörer i fredsprocesser. Utvecklingssamarbetet ska även bidra till att kvinnor och flickor ges speciellt skydd, särskilt genom insatser för att stärka efterlevande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, resolution 1820 om sexuellt våld mot civila i konflikt samt dess uppföljande resolutioner.
- Sverige ska bidra till insatser som motverkar straffrihet, och särskilt beakta brister som ökar kvinnors och flickors utsatthet för könsbaserat våld och diskriminering.
- Barnrättsperspektivet ska genomgående beaktas. Barn är särskilt utsatta och har särskilda behov, inklusive behov av skydd, i konfliktsituationer. Barn i utsatta konfliktsituationer, bland annat barn med funktionsnedsättningar ska särskilt uppmärksammas.
- I enlighet med Sveriges folkrättsliga åtaganden ska Sverige bidra till insatser för minhantering samt stödja arbetet mot oansvarig och illegal spridning av vapen. Sådant stöd ska vara en integrerad del av bredare insatser för ökad mänsklig säkerhet.

Mål i Agenda 2030 relaterade till fredliga och inkluderande samhällen: Bland de globala målen i Agenda 2030 är det framförallt två mål som anknyter till fredliga och inkluderande samhällen, dels mål 5 om jämställdhet och stärkandet av kvinnors och flickors egenmakt, dels mål 16 om främjandet av fredliga och inkluderande samhällen.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

Det kan inte finnas någon hållbar utveckling utan fred och ingen fred utan hållbar utveckling. Sviktande och konfliktdrabbade stater är särskilt sårbara för globala utmaningar relaterade till t.ex.

migration, klimatförändringar, miljöförstöring, radikalisering, terrorism, organiserad brottslighet och ekonomiska kriser. Dessa länder har även sämre förutsättningar att på egen hand åstadkomma en inkluderande och hållbar utveckling då de ofta präglas av instabilitet, svaga institutioner och brist på förtroende mellan stat och civilbefolkning. Drygt 40 procent av världens fattiga bor i sviktande eller konfliktdrabbade stater. För fattiga människor försvåras möjligheten att få grundläggande behov tillgodosedda och åtnjuta sina friheter och rättigheter. Att tillhöra en etnisk eller religiös minoritet försvårar möjligheterna ytterligare och ökar utsattheten. Detta vittnar flera av de pågående konflikter som just nu dominerar i världen om. Att förebygga konflikter och aktivt främja fred är nödvändigt för att uppnå de globala målen. Kontroll över eller ökat tryck på mark- och vattenområden med viktiga naturresurser (t.ex. konfliktmineraler och skog) är orsak till och drivkraft bakom många konflikter. Det är därtill viktigt att lyfta fram hela konfliktcykeln där länken mellan säkerhet och utveckling tydliggörs. Här kan utvecklingssamarbetet spela en viktig roll. Nationellt ägarskap och en stärkt nationell kapacitet för freds- och statsbyggande är avgörande för att uppnå långsiktiga resultat och hållbar fred och utveckling. Stabila och fredliga samhällen bidrar till långsiktig hållbarhet och stärkt motståndskraft mot konflikter och kriser, vilket i sin tur även kan minska effekterna av humanitära kriser.

När ett samhälle väl hamnat i en konflikt- eller våldsspiral är det svårt att ta sig ur denna. Fyra av tio postkonfliktländer återfaller i konflikt inom tio år. Idag ser vi också en utveckling i världen med en ökande internationalisering av inomstatliga konflikter, våldsbejakande extremism och terrorism vilket på sikt kan försvåra fredsprocesser. I postkonfliktsituationer är därför återgång till väpnad konflikt kanske det allvarligaste hindret för fattigdomsbekämpning och utveckling. Det är därför viktigt att i fredsprocesser ta sig an grundläggande strukturella orsaker till konfliktens ursprung, prioritera konfliktförebyggande arbete samt att freds- och försoningsprocesser är inkluderande, liksom att grundorsakerna till terrorism hanteras. Insatser för att främja produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor är av särskild vikt i postkonfliktsituationer, för att förbättra utsatta människors levnadsvillkor och motverka återfall i konflikt. Kulturen och kulturella aktiviteter kan bidra till försoning och återuppbyggnad i konflikt- eller postkonfliktsituationer. Orsakerna bakom konflikter skiljer sig åt men kan röra t.ex. trosuppfattning, markäggande, fördelningen av intäkter från eller tillgång till naturresurser (t.ex. konfliktmineraler och skog), brott mot mänskliga rättigheter eller social ojämlikhet och ojämn tillgång till samhällsservice.

Att verka för fredliga och inkluderande samhällen är ett prioriterat område för regeringen, med tonvikt på en inkluderande politik, uppbyggnaden av rättsstater, mänsklig säkerhet och rättvisa, grundläggande samhällstjänster och ekonomiska grundvalar. Detta är också grunderna för *New Deal* som också knyter samman politik med säkerhet, rättvisa, utvecklingssamarbete och ekonomi. Stärkt kapacitet hos lokala och nationella institutioner ska prioriteras. Inkluderande processer för freds- och statsbyggande med deltagande av också civilsamhället och diasporagrupper är centralt. En välfungerande DDR-process (demobilisering, avväpning och återintegrering) som kompletteras med upprättelse, rättvisa och sanning till konfliktens offer utgör en förutsättning för minskat våld och en gynnsam utveckling av fredliga samhällen. Även stöd för demokratisk kontroll och översyn av säkerhetssektorn, säkerhetssektorreform (SSR), är en viktig komponent för att minska sårbarheten för väpnad konflikt och återfall i konflikt. Människors långsiktiga trygghet grundar sig på att säkerhetssektorn fungerar. Militär eller polis som brukar våld, hot eller på andra sätt utnyttjar sin

maktställning mot befolkningen är en grund till otrygghet och ett hot mot demokrati och rättssäkerhet.

Våld är den yttersta formen av förtryck, och konflikt- och postkonfliktsituationer präglas ofta av våld och övergrepp mot civila. I dessa situationer dödas fler män och pojkar av direkt våld medan kvinnor och flickor är mer utsatta för konfliktrelaterat sexuellt våld. Alla former av våld, under krig och i fredstid, påverkar både individen och samhällsutvecklingen negativt. Våldet begränsar särskilt kvinnors möjligheter att aktivt bidra till samhällets utveckling. Barns rätt till skydd från våld måste garanteras för att de ska nå sin fulla potential. Allt fler barn drabbas av krigets fasor, tvingas på flykt och växer upp i flyktingläger. Barnäktenskap och andra skadliga sedvänjor ses öka under svåra omständigheter och möjligheten till utbildning minskar drastiskt. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning är särskilt utsatta. En utbildning av kvalitet som omfattar både flickor och pojkar är en förutsättning för att undvika radikalisering, främja jämställdhet och skapa hållbara samhällen.

Kvinnor kan som medlare och deltagare i fredsprocesser spela en avgörande roll för fredens varaktighet. Idag deltar kvinnor oftast inte i fredsprocesser och det råder fortfarande en påtaglig brist på kvinnor som medlare och förhandlare. Samhällen där kvinnor har egenmakt och är aktiva deltagare i politik, ekonomi, kultur och samhällsliv tenderar att vara mindre våldsbenägna, mer demokratiska och i större grad respektera allas mänskliga rättigheter. Att globalt öka representationen av kvinnor från konfliktdrabbade länder i fredsprocesser är därför också ett sätt att bidra till hållbar fred. Behovet att integrera kvinnors perspektiv gäller såväl i direkta fredsförhandlingar som i försoningsprocesser, fredsbyggande och ansvarsutkrävande.

Ohållbar, illegal naturresursutvinning och olaglig handel med vilda djur och växter finansierar ofta vapeninköp och kriminell verksamhet, vilket bidrar till ökat våld och krigföring. Spridningen av och tillgången på vapen kan bidra till en vålds- och vapenkultur som lever kvar efter en konflikts slut. Detta har direkt negativ inverkan på nivåer av våld mot kvinnor och flickor, även i hemmet. Insatser mot spridning av små och lätta vapen och genomförande av vapenhandelsfördraget, liksom insatser inom minhantering, inklusive klusterammunition och andra explosiva lämningar, är av stor vikt för att främja fredligare samhällen.

De senaste åren har konflikter, klimatförändringar och ökad radikalisering påverkat kvinnors och flickors situation än mer negativt. Normer och värderingar hindrar kvinnor och flickor från att åtnjuta de mänskliga rättigheterna. Det leder till våld, inklusive könsrelaterat våld, samt avsaknaden av ekonomisk egenmakt och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Kvinnors ökade deltagande i fredsprocesser är viktigt för att motverka våldsbejakande extremism och ett mer effektivt arbete inom såväl policyskapande som genomförande.

Inkluderande ekonomisk utveckling

Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande

Centrala utgångspunkter:

- Sverige ska föra en biståndspolitik med syfte att stärka utvecklingsländernas kapacitet att bygga upp och upprätthålla institutioner och system för en hållbar inkluderande ekonomisk utveckling.
- Sverige ska bidra till att stärka utvecklingsländernas egen kapacitet att bygga upp och upprätthålla nationellt ägda institutioner och system för grundläggande social trygghet. Detta ska ske med utgångspunkt i ländernas behov och förutsättningar.
- Sverige ska stärka förutsättningarna för hållbart företagande i utvecklingsländer genom institutionsbyggande och kapacitetsutveckling.
- Svenskt utvecklingssamarbete ska verka för en produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och lika ekonomiska respektive arbetsrelaterade rättigheter och möjligheter för kvinnor och män samt motverka sexuellt våld och trakasserier i och omkring arbetsplatser.
- Utvecklingssamarbetet ska verka för att kvinnors ekonomiska egenmakt stärks och att deras möjligheter att verka som entreprenörer och småföretagare främjas.
- Sverige ska främja den sociala dialogen i linje med konceptet *Global Deal* för att stärka produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, stärka kapaciteten för parter på arbetsmarknaden samt främja en inkluderande tillväxt.
- Svenskt utvecklingssamarbete ska stödja organisering av och rättigheter för informella arbetare samt främja en övergång från informell till formell ekonomi.
- Svenskt utvecklingssamarbete ska verka för ökad hänsyn till miljö- och klimateffekter, sociala effekter samt livscykelkostnader ska tas i såväl bilaterala som multilaterala biståndsfinansierade upphandlingar. Institutioners förmåga att säkra kvalitet och hållbarhet i upphandlingar ska främjas.
- Sverige ska bidra till att stärka utvecklingsländers inhemska resursmobilisering, bland annat genom åtgärder mot kapital- och skatteflykt.

Mål i Agenda 2030 relaterade till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande: Detta område anknyter till flera mål inom Agenda 2030, särskilt mål 8 om ekonomisk tillväxt och anständiga arbetsvillkor, mål 1 om avskaffande av fattigdom, mål 2 om avskaffande av hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och ett hållbart jordbruk, mål 5 om jämställdhet och stärkandet av flickors och kvinnors egenmakt, mål 8 om ekonomisk tillväxt och anständiga arbetsvillkor, mål 10 om ojämlikhet inom och mellan länder, mål 12 om hållbara konsumtions- och produktionsmönster, mål 13 om klimatförändringar samt mål 17 om genomförande och globalt partnerskap för hållbar utveckling.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

Trots stora framsteg brottas fortfarande många låginkomstländer med både djup och utbredd fattigdom. I många medelinkomstländer är bilden delad mellan en god, ofta urban, ekonomisk utveckling och en kvarstående omfattande fattigdom på framför allt landsbygden. Att skapa fler jobb och bättre arbetsvillkor i utvecklingsländer har hög prioritet. Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor utgör en viktig länk mellan ekonomisk utveckling och minskad fattigdom. Ungefär 1,5

miljarder människor har i någon form en anställning med få eller inga rättigheter, vilket försvårar fattigdomsbekämpningen.

I många utvecklingsländer har höga tillväxttal inte resulterat i motsvarande ökning i produktiv sysselsättning eller en mer jämlik fördelning av resurser. I ekonomiska och geografiska områden där många lever i fattigdom saknas ofta ekonomiska möjligheter och produktiva arbetstillfällen. Social, yrkesmässig och geografisk mobilitet är därför viktig. Formella liksom kulturella och sociala informella hinder samt sårbarhet begränsar både fattiga människors mobilitet och deras möjlighet att utnyttja resurser.

Fria arbetsmarknadsparter samt alla arbetstagares mänskliga rättigheter i arbetslivet är centralt för en sysselsättningsutveckling med högre kompetens och bättre produktivitet. Fackliga rättigheter, social dialog mellan arbetsmarknadens parter och regeringar är av stor vikt både för produktivitet, jobbskapande och anständiga arbetsvillkor. Det förutsätter främjande av partsrelationer och kapacitet hos parterna. Parterna har även en viktig roll i att främja omställningen till en grön ekonomi med gröna och anständiga jobb. ILO:s *Decent work*-agenda utgör basen för arbetet. Fackliga- och andra organisationer som företräder de informella arbetarna ska ges kapacitet att utöva inflytande på policybeslut. I *Decent Work* Agendan ingår också att skydda arbetstagarnas rättigheter och främja en trygg och säker arbetsmiljö för alla.

Könsbaserade skillnader i arbetsvillkor, lön, tillgång till och rätt till produktivt arbete är ett utbrett problem i många utvecklingsländer. Lika rättigheter och möjligheter för kvinnor och män är en förutsättning för att nå en hållbar utveckling. Det finns också en stark koppling mellan kvinnors tillgång till och deltagande på arbetsmarknaden och ekonomisk tillväxt. Diskriminerande och stereotypa könsnormer, såsom könsuppdelade arbetsmarknader, ojämställd fördelning av det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet samt diskriminerande praxis gällande kvinnors tillgång till produktiva resurser utgör stora hinder för utveckling. Kvinnor är också överrepresenterade i den informella ekonomin, saknar ofta anställningstrygghet och tillgång till sociala förmåner samt har dåliga arbetsvillkor och låg och osäker inkomst.

Att främja kvinnors ekonomiska egenmakt är en viktig del av en inkluderande ekonomisk utveckling. Genom att kvinnors möjligheter att utveckla och driva företag underlättas stärks kvinnors ekonomiska ställning i samhället. Ett främjande av kvinnors möjlighet att driva företag bidrar också till en diversifiering av ekonomin och en utveckling av sektorn för små- och medelstora företag.

Hållbart företagande är en viktig förutsättning för en ekonomisk, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Det innebär att agera ansvarsfullt genom att följa internationella normer och riktlinjer, minimera negativ påverkan på samhället, samt bidra till en hållbar samhällsutveckling, bl.a. genom innovation och nytänkande. Respekt för mänskliga rättigheter, anständiga arbetsvillkor, miljö- och klimathänsyn samt antikorrupktion är viktiga byggstenar, liksom affärsetik och beskattning. Utvecklingssamarbetet kan stärka förutsättningarna för hållbart företagande i utvecklingsländer genom institutionsbyggande och kapacitetsutveckling. Detta kan ske genom god samhällsstyrning, jämställdhet, anständiga arbetsvillkor och produktiv sysselsättning, anti-korrupktion, mänskliga rättigheter och miljö- och klimatfrågor. Vidare kan stärkta förutsättningar för innovation och tekniköverföring bidra till ett mer hållbart företagande.

Offentlig upphandling är ett viktigt styrmedel i arbetet mot målet om en hållbar global utveckling, men i många länder saknas ofta regler, praxis och integritet för att tillräckligt väga in miljömässiga, ekonomiska och sociala hållbarhetskriterier. Detta riskerar att premiera kortsiktighet istället för långsiktigt hållbara lösningar. Insatser för stärkta upphandlingssystem kan därutöver bidra till institutionsuppbyggnad och antikorruption.

Sociala trygghetssystem fyller en central funktion för en mer jämlik och jämställd fördelning av välbefinnande och möjlighet att delta i arbetslivet. De utgör också grunden för inkluderande social och ekonomisk utveckling och bidrar till att stärka motståndskraften mot fattigdom och sårbarhet, inklusive i samband med humanitära kriser och klimatförändringar. Social trygghet är i sig en mänsklig rättighet, men det är också ett medel för att uppnå andra mänskliga rättigheter, t.ex. utbildning och hälsa, och ett verktyg för människor att nyttja sin fulla potential för att förbättra sina levnadsvillkor. Tillgången till social trygghet är därtill grundläggande för kvinnors möjligheter att delta på arbetsmarknaden under lika villkor som män.

Skatteintäkter är grunden till att bygga och långsiktigt finansiera ett fungerande samhälle. Samtidigt brister skattemyndigheterna i många samarbetsländer. Sverige ska stödja utvecklingsländer i utveckling av effektiva skattemyndigheter. Det är centralt att utvecklingsländers deltagande i internationella skattefora ökar och att utvecklingsländerna därmed får större möjligheter att föra fram sina prioriteringar vid arbete med internationella skattereformer och standarder. Utvecklingsländer behöver även stöd i att implementera dessa överenskommelser. Sverige ska verka för att utvecklingsländer ges stöd i arbetet med att motverka skatteflykt, bland annat genom att bidra till en minskad användning av ineffektiva skatteincitament i utvecklingsländer.

Internationell handel och hållbara investeringar

Centrala utgångspunkter:

- Sverige ska bidra till att skapa mer öppna, inkluderande och hållbara marknader i utvecklingsländer, framförallt inom de delar av ekonomin där potentialen för sysselsättning och hållbar utveckling är särskilt hög. Detta förutsätter ett gott företagsklimat som stärker förutsättningar för privat företagande.
- Sverige ska bidra till ansvarsfulla investeringar för ökad produktivitet inom lantbruket (jord- och skogsbruket) och fiske samt till förbättrad och tryggad tillgång till finansiering, naturresurser, teknik, insatsvaror, nätverk och rådgivning, liksom till jämlika och säkra rättigheter till mark och fiskresurser
- Sverige ska bidra till att låg- och medelinkomstländer integreras regionalt och i internationella marknader samt stärker sina möjligheter att delta i handel, inklusive regionala och globala värdekedjor. Detta inkluderar institutionsuppbyggnad och stärkt kapacitet att analysera, förhandla om och genomföra utvecklingsfrämjande handels- och investeringsavtal.
- Det svenska utvecklingssamarbetet ska stödja hållbara och ansvarsfulla investeringar samt en omställning till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi, bl. a. genom utveckling av ekonomiska styrmedel och nya affärsmodeller, utbildning och information samt hållbar offentlig upphandling. Utvecklingssamarbetet ska bidra till att kopplingen mellan rent vatten, hållbar energi och tryggad livsmedelsförsörjning lyfts fram.

- Svenska insatser ska stödja utvecklingsländers hållbara brukande av ekosystemtjänster och naturresurser, inklusive transparenta och effektiva regelverk för investeringar och handel med naturresurser.
- Sverige ska bidra till att förbättra fattiga människors möjligheter att få tillgång till och dra nytta av den ökade digitaliseringen, särskilt kvinnor, samt verka för att utvecklingsländer ska kunna tillvarata den potential som ökad tillgänglighet, relevans och transparens av data ger.

Mål i Agenda 2030 relaterade till internationell handel och hållbara investeringar: Detta område anknyter till flera mål inom Agenda 2030. Av dessa mål kan särskilt nämnas mål 1 om avskaffande av fattigdom, mål 2 om avskaffande av hunger, tryggad livsmedelsförsörjning och ett hållbart jordbruk, mål 5 om jämställdhet och stärkandet av flickors och kvinnors egenmakt, mål 8 om ekonomisk tillväxt och anständiga arbetsvillkor, mål 9 om infrastruktur, mål 10 om ojämlikhet inom och mellan länder, mål 12 om hållbara konsumtions- och produktionsmönster, mål 13 om klimatförändringar, mål 14 om hav och marina resurser, mål 15 om hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, mål 16 om främjandet av fredliga och inkluderande samhällen samt mål 17 om genomförande och globalt partnerskap för hållbar utveckling.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

En förutsättning för hållbar ekonomisk utveckling är ett företagsklimat som främjar privata investeringar och privat företagande. En hållbar utveckling och ökad produktiv sysselsättning bromsas i många länder av brist på basinfrastruktur såsom tillförlitlig och hållbar energi, transport, informations- och kommunikationsteknik (IKT) samt finansiella tjänster. Viktiga orsaker är otillräckliga eller ineffektiva investeringar och bristande konkurrens. Värnandet av rättstaten, transparenta och effektiva institutioner och regelverk, makroekonomisk stabilitet och ett fungerande finansiellt system skapar tillit och förtroende, vilket är centralt för ökade investeringar. Utvecklingsfrämjande handelsavtal som respekterar grundläggande mänskliga rättigheter i kombination med utveckling av öppna nationella och internationella marknader stimulerar konkurrens och investeringar, men bidrar även till förändring, spridning av teknik och institutionsutveckling. Svenskt utvecklingssamarbete i samverkan med offentliga institutioner ska bidra till att skapa gynnsammare förutsättningar i utvecklingsländer för att attrahera hållbara investeringar från näringslivet. Utvecklingssamarbetet har en viktig roll att stödja samtliga hållbarhetsdimensioner - ekonomiska, sociala och miljömässiga – inom internationella handelsavtal. Stärkt kapacitet att utforma och implementera regelverk och upphandlingssystem som bidrar till att prissätta externa kostnader är också viktigt för en hållbar utveckling.

Jämlik tillgång till, kontroll över och ägande-, nyttjande- och arvsrätt till resurser såsom mark, fiskevatten, kapital, naturresurser, teknik, information och nätverk är centralt för en inkluderande ekonomisk utveckling. Dåligt fungerande marknader och institutioner med formella och informella hinder, diskriminering och korruption drabbar ofta kvinnor samt fattiga och resurssvaga människor särskilt hårt. Tillgång till finansiella tjänster, såsom sparande, försäkring, krediter och transfereringsmöjligheter, möjliggör för människor att dra nytta av ekonomisk utveckling och minskar sårbarheten vid kriser. Utveckling och tillgänglighet av finansiella tjänster kan även sänka kostnader för remitteringar.

De flesta fattiga människor i världen lever på landsbygden och försörjer sig på *småskaligt lantbruk eller fiske*. En hållbar produktivitetsökning inom lantbruket är en förutsättning för att uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och därmed även en hållbar ekonomisk utveckling. Tryggad tillgång till näringsriktiga och säkra livsmedel är en rättighet samt en grundläggande förutsättning för ett drägligt liv och möjligheten för människor att bidra till ekonomin. Beroende av naturresurser och begränsade möjligheter till anpassning gör fattiga människor särskilt utsatta för t.ex. klimatförändringar, utarmade ekosystem, försämrings i havsmiljön och markförstörelse. Att utveckla och investera i hållbart jordbruk, hållbart brukande av skog och fiske är kraftfulla instrument för fattigdomsbekämpning, för att utrota hungern och bidra till tillgång till säker och näringsrik mat året om. Samtidigt som det bidrar till att föda befolkningen, kan ett överskott bidra till regional och global livsmedelstrygghet, samt ökade inkomster som kan investeras i t.ex. utbildning och hälsa. Satsningar inom animalieproduktionen, t.ex. vad gäller djurhållning och djurhälsa, kan bidra till förbättrat och hållbart resursutnyttjande och även ha positiv effekt på människors hälsa. Kvinnor har ofta en central roll i sina familjers livsmedelsförsörjning. Hinder för tryggad livsmedelsförsörjning inkluderar svaga eller otydliga ägande-, nyttjande- och arvsrätter samt svinn och bristande infrastruktur, där ofta kvinnor missgynnas. Ansvarsfulla investeringar för förbättrade produktionsmetoder och hantering av skörden samt ökad marknadsorientering för ökad produktivitet, inom ramen för ett hållbart nyttjande av naturresurser, bidrar till att utveckla lantbruket och fisket för att uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och därmed till en hållbar ekonomisk utveckling. Här spelar stöd till producentorganisationer och kooperativ en viktig roll men även forskning och utveckling av nya innovationer. Ökade inkomster för småbönder kan även minska beroende av barnarbete, av vilket majoriteten sker i jordbruket.

Tillgång till grundläggande infrastruktur för energi, vatten och sanitet samt IT- och telekommunikation till rimliga priser är centralt för att minska fattigdom och stärka produktiviteten. Att bättre integrera utvecklingsländer i den globala ekonomin, bl.a. genom transport- och kommunikationsinfrastruktur samt sänkta handels- och transportkostnader, är viktigt för att stärka ländernas ekonomiska möjligheter. Särskilda utmaningar finns i kustlösa länder. Öppenhet mellan länder och marknader ökar förändringstakten, skapar nya möjligheter och kan utmana och rubba etablerade maktstrukturer. Utformningen av infrastruktur sätter långsiktiga ramar för miljö- och klimatpåverkan. Kvinnor och män använder infrastruktur på olika sätt. En tidig jämställdhetsanalys är viktig för att kvinnor inte ska missgynnas.

Internationell handel är ett kraftfullt verktyg för ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning. Det är också ett viktigt medel för att nå en hållbar utveckling genom en effektivare och rättvisare användning av globala resurser. Handel skapar fler produktiva arbetstillfällen, ökade inkomster och ökad tillgång till varor och tjänster, men även teknologiöverföring, effektivare produktion och incitament för innovation och investeringar. Handelspolitiken är viktig, men inte tillräcklig, för ett utvecklingsfrämjande multilateralt handelssystem som gör det möjligt för fattiga länder att dra nytta av regional och internationell integration. Det krävs också att länder respekterar mänskliga rättigheter, ökar tillgången till välfärdssystem och utbildning, bekämpar korruption och främjar jämställdhet så att kvinnor och män som lever i fattigdom kan dra nytta av handelns fördelar. Länder måste också främja anständiga och goda arbetsvillkor genom hela de globala produktionskedjorna. Trots handels- och investeringsrelaterade reformer och ökat marknadstillträde för varor och tjänster har många låg- och medelinkomstländer idag begränsade möjligheter att utnyttja handelns och

utländska investeringars potential. Detta förklaras av bl. a. brister i förhandlingskapacitet, institutionella ramverk, produktionskapacitet, infrastruktur eller anpassningsförmåga. Världens länder har åtagit sig att öka det handelsrelaterade utvecklingssamarbetet, i synnerhet till de minst utvecklade länderna. Utvecklingssamarbetet ska stärka utvecklingsländers möjlighet att delta i regionala och globala värdekedjor och handel, bl. a. genom insatser för förenklade handelsprocedurer, handelsrelaterad hållbar infrastruktur och privatsektorutveckling.

Det är vidare centralt att länder respekterar mänskliga rättigheter, ökar tillgången till välfärdssystem och utbildning, bekämpar korruption och främjar jämställdhet så att kvinnor och män som lever i fattigdom får bättre möjligheter att dra nytta av handelns fördelar. Sverige ska därför stödja arbetet med handel och mänskliga rättigheter, antikorruption och jämställdhet.

Ökande privata finansiella flöden till utvecklingsländer och alltmer globaliserade värdekedjor understryker vikten av *hållbara, ansvarsfulla investeringar* för utvecklingen i fattiga länder. Utvecklingssamarbetet ska bidra till ökad samverkan mellan aktörer inom och mellan värdekedjor för ökad produktivitet. Anständiga arbetsvillkor, omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi med en hållbar produktion och konsumtion ökar resurseffektiviteten samt minskar miljö- och klimatpåverkan och gynnar näringslivsutveckling och nya jobb vilket är avgörande för fattigdomsbekämpning. Innovationer och miljöteknik som främjar en fossilfri, klimatrezilient utveckling med giftfria materialströmmar och hållbart råvaruuttag är viktig för en sådan omställning. Merparten av nya arbetstillfällen i utvecklingsländer skapas inom näringslivet, samtidigt som den privata sektorn utgör en viktig skattebas och drivkraft för institutionsuppbyggnad. Digitaliseringen har potential att förändra förutsättningarna för utveckling radikalt, genom att underlätta tillgång till information, kunskap, offentliga och finansiella tjänster samt kontakter med nationella och internationella marknader och kunder. Samtidigt innebär det att den digitala klyftan mellan de som har och de som inte har tillgång till internet och mobiltelefoni, inte minst den skillnad som finns mellan kvinnor och män i detta avseende, får allt större konsekvenser. Stärkta institutioner och en effektiv lagstiftning byggd på rättstatens principer, som bl.a. stärker konkurrensen mellan aktörer och stärker respekten för mänskliga rättigheter, är viktiga komponenter för att minska den digitala klyftan. Ökad kunskap, ett effektivt tillvaratagande av teknikens betydelse för offentliga tjänster och ett stärkt ansvarsutkrävande är också viktigt.

Migration och utveckling

Centrala utgångspunkter:

- Svenskt utvecklingssamarbete ska syfta till att öka migrationens positiva utvecklingseffekter och minska de negativa effekterna i ursprungsländerna.
- Sverige ska genom utvecklingssamarbetet generellt bidra till att förbättra levnadssituationen för människor som lever i fattigdom i utvecklingsländer, inklusive i konflikt- och postkonfliktsituationer, genom att stärka och värna mänskliga rättigheter och försörjningsmöjligheter samt bidra till att förebygga och hantera miljö- och klimatrelaterade hot som annars kan bidra till ofrivillig migration.
- Kopplingen mellan det långsiktiga utvecklingssamarbetet och humanitärt bistånd ska stärkas. Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till att minska risken för humanitära kriser och den ofrivilliga migration som de orsakar.

- Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till att skapa förutsättningar för barn att växa upp i sina ursprungsländer, bl.a. genom tillgång till utbildning, social trygghet och hälsa, för att förebygga ofrivillig migration.
- Skapa förutsättningar för att de människor som väljer att migrera ska kunna göra så på ett säkert, ordnat och reglerat sätt.– Stärka migranternas och flyktingars åtnjutande av de mänskliga rättigheterna och särskilt skydda kvinnor, pojkar och flickor mot alla former av våld, inklusive sexuellt våld och andra kränkningar samt verka för lika tillgång till rätten att söka asyl.
- Stärka mottagande länders förmåga att hantera migration på ett sätt som säkrar flyktingars och migranternas rättigheter och som bidrar positivt till ländernas utveckling.

Mål i Agenda 2030 relaterade till migration och utveckling: De mål som främst rör området är mål 1 om avskaffande av fattigdom, mål 8 om att verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt samt full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla mål 10 om att minska ojämlikheten inom och mellan länder, mål 13 om klimatförändringar samt mål 16 om främjandet av fredliga och inkluderande samhällen.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

Migration ingick inte i millenniemålen. Förståelsen för migrationens betydelse i förhållande till ekonomisk och social utveckling har därefter ökat. Migration ingår i både Agenda 2030 och i agendan om utvecklingsfinansiering från Addis Abeba. De komplexa sambanden mellan migration och utveckling har under en längre tid diskuterats. Världens länder åtar sig i Agenda 2030 att samarbeta för att främja säker, ordnad, reglerad och ansvarsfull migration och en human behandling av alla migranter, flyktingar och fördrivna människor med full respekt för mänskliga rättigheter. Stater åtar sig också att ge migranter tillgång till ett livslångt lärande, sänka transaktionskostnader för remitteringar och skydda migrantarbetares rättigheter, inklusive de mänskliga rättigheterna i arbetslivet och arbetsmiljö.

Sverige arbetar sedan länge för att främja ett förbättrat internationellt samarbete och en förbättrad dialog på migrationsområdet, samt för att lyfta fram migrationens positiva effekter på utveckling i ursprungsländerna. Migration har många positiva effekter på utvecklingen i såväl ursprungs- och mottagarländer som för migranterna själva och deras familjer. Behovet av samstämmighet mellan politikområden (PGU) utgör en utgångspunkt för detta arbete.

För att maximera de positiva effekterna av migration och samtidigt motverka de negativa effekter som finns av migration krävs engagemang och samverkan mellan flera politikområden. Genom migration, särskilt cirkulär migration, möjliggörs viktig överföring av kunskap och idéer (s.k. *brain gain* och *brain circulation*). Migranter är ofta engagerade i utvecklingen i ursprungslandet, t.ex. genom enskilda eller kollektiva finansiella remitteringar och etablering av företag. Deras unika kompetens och kunskap om behov och möjligheter i ursprungslandet möjliggör överföring av värderingar, idéer och kontaktnät, s.k. sociala och politiska remitteringar. Dessa och ett ökat interkulturellt utbyte kan bidra positivt till statsbyggande och samhällsprojekt men också till samförstånd om behovet av bl. a. en miljömässigt hållbar utveckling och att långsiktigt säkra fred, demokrati och jämställdhet. Medlemmar av diasporor i Sverige och i världen uppfattas i allt högre grad som utvecklingsagenter och som ekonomiska krafter av betydelse. Utvecklingssamarbetet ska stödja migranternas och diasporagruppernas bidrag till överföring av kunskap och idéer och stärka deras

nätverkande.

De länder som tar emot flyktingar och migranter står inför stora utmaningar när det gäller gränskontroller, mottagande och integrering. Det svenska utvecklingssamarbetet kan bidra till att stärka utvecklingsländers förmåga att hantera migration på ett sätt som säkrar flyktingars och migranternas rättigheter och som bidrar positivt till ländernas utveckling. En väl fungerande ordning för hantering av migration, både från och återvändande till ett land, är viktig dels för att stärka den lagliga migrationens positiva effekter för ett lands utveckling, dels för att motverka de negativa utvecklingseffekter som kan följa av irreguljär migration. Svenska förändringsaktörer kan bidra till detta.

Finansiella remitteringar uppgår idag till summor som vida överstiger det internationella ODA. Remitteringarna bidrar till att minska fattigdomen genom att bl.a. täcka dagliga konsumtionsbehov. De investeras ofta i hälsa, utbildning och boende, vilket är särskilt påvisat i de fall kvinnor förfogar över medlen. Remitteringar utgör ofta också grunden för etablering av små företag som stimulerar ekonomisk utveckling. Åtaganden för att stärka migranternas roll i ekonomisk utveckling inkluderar arbete inom samstämmighetspolitiken (PGU) för att sänka kostnader för remitteringar genom att bl.a. främja konkurrens, öppenhet och användning av ny teknik, förbättra finansiella kunskaper, förbättra insamlingen av data samt stödja nationella myndigheter för att ta itu med de transaktionshinder som finns. Utvecklingssamarbetet kan fungera katalytiskt i dessa sammanhang.

Ökad tillgång till information, inte minst via sociala nätverk, har bidragit till ökade möjligheter att migrera, både tillfälligt och permanent. Genom ökade utvecklingsmöjligheter, inklusive främjande av produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor i konflikt- och postkonfliktsituationer, kan utvecklingssamarbetet bidra till en hållbar levnadssituation och förebygga att människor tvingas att fly eller migrera. Utvecklingssamarbetet har också en roll i att främja förutsättningar för att människor som tvingats fly till ett annat land och därmed har möjlighet att förbättra sina levnadsvillkor också kan bidra till utvecklingen i sina ursprungsländer. Stärkta handelsmöjligheter kan dels bidra till förbättrade framtidsutsikter och därigenom begränsa ofrivillig och irreguljär migration, dels möjliggöra för utvecklingsländer att dra nytta av diasporagrupper.

Kvinnliga migranter och flyktingar lever ofta i större utsträckning än manliga migranter och flyktingar i utsatta situationer och löper därför större risk att utsättas för olika former av våld. Detta understryker vikten av att ett jämställdhetsperspektiv tillämpas i arbetet med såväl flyktingsituationer som frivillig migration. Barns situation och behov behöver särskilt beaktas.

Samverkan mellan det humanitära biståndet och det långsiktiga utvecklingssamarbetet är särskilt centralt för frågor som rör ofrivillig migration och möjligheten att bidra till utveckling i ursprungsländerna. Utvecklingssamarbetets roll i att öka samhällens motståndskraft och människors egna möjligheter, och därmed minska risken för humanitära kriser, har en direkt koppling till ett minskat behov av humanitärt bistånd. Genom att lägga mer kraft och resurser på utveckling, konfliktlösning och katastrofriskreducering kan kriser motverkas eller förhindras att bli utdragna och återkommande.

Genom att bidra till trygghet, säkerhet, minskade klimatförändringar och till länders ekonomiska, sociala och miljömässiga utveckling ska utvecklingssamarbetet främja en värld där migration är ett aktivt och frivilligt val som inte är baserat på behovet av flykt från en konfliktsituation, från fattigdom, brist på samhällsservice eller annan utsatthet. Sveriges utvecklingssamarbete ska dels öka utvecklingseffekterna av den migration som äger rum, dels medverka till att människor får möjligheter att förbättra sina livsvillkor i sina ursprungsländer som ett alternativ till att migrera eller ökade möjligheter för att återvända.

Det internationella samfundet har intensifierat arbetet med att försöka hitta gemensamma lösningar på utmaningar kopplade till migration. Förutom att möta omedelbara behov och öka finansieringen till utsatta grupper, är målsättningarna att identifiera brister i det internationella systemet samt föreslå långsiktiga lösningar och förbättrade former för samarbete. Detta inkluderar att se över FN-systemets strukturer för att hantera migration, inklusive relationen mellan IOM och FN. Det inkluderar även att se över strukturerna för att hantera internationellt skydd för flyktingar, internflyktingar och utsatta migranter. Genomförandet av migrationsrelaterade åtaganden i Agenda 2030 för hållbar utveckling är en viktig del av dagordningen.

Jämlik hälsa

Centrala utgångspunkter:

- Svenskt utvecklingssamarbete på hälsoområdet ska bidra till effektiva nationella hälsosystem och institutioner som levererar sjukdomsförebyggande insatser och en god och integrerad hälsovård för alla.
- Jämställdhetsperspektivet är centralt och mot bakgrund av de könsskillnader som existerar ifråga om hälsa och tillgång till hälsovård, ska särskild hänsyn tas till detta. Kvinnors, flickors och unga människors rättigheter ska ha en framträdande roll i Sveriges utvecklingssamarbete. Barn- och mödravård ska prioriteras.
- Sverige ska fortsätta att försvara alla människors rätt till SRHR. Ungdomars behov och utgångspunkt ska lyftas fram, liksom respekt för hbtq-personers rättigheter.
- I arbetet med att få stopp på spridningen av hiv ska Sverige anta ett långsiktigt, rättighetsbaserat och brett angreppssätt. Insatser ska inriktas på främjandet av bättre villkor och möjligheter för kvinnor och flickor, men också mäns och pojkars perspektiv och behov ska uppmärksammas. Icke-diskriminering ska lyftas fram vad gäller såväl människor som lever med hiv som särskilt utsatta grupper. Sverige ska agera för en balanserad ansats vad gäller förebyggande, vård och stödinsatser.
- Sverige ska bidra till ökad insikt om och nya initiativ för att sammankoppla hälsa med miljö-, och klimatutmaningar och uppmärksamma sambandet mellan hälsa och säkerhet i utvecklingssamarbetet, i humanitära insatser och i skärningspunkten däremellan.
- Tillgång till rent vatten, sanitet samt tillräcklig, säker och näringsriktig mat, liksom hållbar energi, spelar en viktig roll för hälsa. Detta ska återspeglas i svenskt utvecklingssamarbete.
- Sverige ska verka för att icke-smittsamma sjukdomar i högre utsträckning uppmärksammas på den internationella agendan och i nationella hälsoprogram.
- Sverige ska fortsatt visa ledarskap i arbetet mot antimikrobiell resistens (AMR) och verka för insatser i enlighet med den globala handlingsplan som antagits av Världshälsoförsamlingen 2015.
- Sverige ska verka för stärkt global förmåga att upptäcka och hantera hälsohot genom implementering av det internationella hälsoreglementet (IHR 2005).

Mål i Agenda 2030 relaterade till hälsa: En god hälsoutveckling i befolkningen är av grundläggande betydelse för samhällsutvecklingen i stort. Att främja hälsa och förebygga sjukdom skapar förutsättningar för långsiktig hållbarhet. Av det skälet följer att nästan samtliga mål i Agenda 2030 är av betydelse för människors hälsa och för det specifika stadgandet i mål 3 om god hälsa och välmående för alla i alla åldrar.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

Fattigdom, hunger, föroreningar och brist på utbildning, jämställdhet, respekt för fri- och rättigheter samt avsaknad av näringsriktig mat, rent vatten, säker infrastruktur, arbetstillfällen och anständiga arbetsvillkor har en direkt negativ inverkan på människors hälsa. Det finns en koppling mellan fred och säkerhet och hälsa, där konflikter och flyktingkatastrofer har en både direkt och indirekt påverkan på drabbades hälsa. Lika starkt är sambandet mellan miljö, klimat och hälsa. Utsläpp i luft och vatten utgör en mycket stor utmaning för människors hälsa, där inte minst användning och utsläpp av kemikalier drabbar fattiga människor i högre utsträckning än andra eftersom de ofta arbetar i utsatta miljöer i industrin eller jordbruket där kemikalier förekommer och information om riskerna saknas. Luftföroreningar bedöms idag vara det enskilt största miljöhotet när det gäller människors hälsa. Klimatförändringar kan få allvarliga konsekvenser för den globala hälsan, på grund av bl. a. bristande tillgång till vatten, mat och boende. I många fall är det en växelverkan, där god hälsa och frånvaro av skador och sjukdomar är en förutsättning för att uppnå andra mål. Utan god hälsa är det svårt att tillgodogöra sig en utbildning, arbeta och förtjäna sitt uppehälle och därigenom ta sig ur fattigdom, vilket i sin tur påverkar möjligheten att uppnå övriga mål.

Tillgång till adekvat hälsovård till en kostnad som är överkomlig även för människor som lever i fattigdom reducerar i hög grad risken för sjukdom som leder till förlorad arbetsförmåga. Goda hälsosystem är en central komponent i en inkluderande utveckling och grunden för insatser mot specifika sjukdomar, inte minst smittsamma sådana. Goda hälsosystem är också centralt för arbetet med global hälsosäkerhet och ökar enskilda länders kapacitet att hantera hälsohot från olika smittsamma sjukdomar och antimikrobiell resistens (AMR).

Vatten och god sanitet är en förutsättning för ett drägligt liv och fattigdomsbekämpning. Tillgång till näringsriktiga livsmedel är lika avgörande för människors hälsa och ekonomiska potential. Särskild hänsyn ska tas till gravida kvinnor, mödrars och spädbarns behov på detta område.

Rätten att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion (SRHR) är grundläggande för alla människor. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) ska spela en framträdande roll i det svenska utvecklingssamarbetet. Prioritet ska ges åt att öka kvinnors, mäns och ungdomars tillgång till information och utbildning om sex och samlevnad, säkra aborter, preventivmedel och sexuellt överförbara infektioner. Kvinnors och ungdomars behov ska lyftas fram, liksom respekt för HBTQ-personers rättigheter. Internationella åtaganden ska vara utgångspunkt för Sveriges arbete med SRHR. Dessa inkluderar deklarationen och handlingsprogrammen från FN:s befolkningskonferens i Kairo 1994, liksom den om kvinnors rättigheter i Peking 1995. Hbtq-personers rättigheter ska också utgöra en av utgångspunkterna för Sveriges arbete med SRHR.

Stora framsteg har de senaste åren gjorts i behandlingen av *hiv*. Miljontals människor har på kort tid fått tillgång till bordsmediciner. Men ännu 2015 smittades flera tusen personer av *hiv* varje dag. Kvinnor drabbas hårdare än män - i de värst drabbade länderna i Afrika är *hiv*-prevalensen bland flickor och unga kvinnor mellan 15 och 24 år flera gånger högre än för pojkar och unga män i samma åldersgrupp. Utmaningarna är fortsatt desamma: fattigdom, kvinnors utsatta ställning, sexuellt våld och bristande respekt för sexuella och reproduktiva rättigheter, barn och ungdomar som inte nås av information och kunskap, låg kondom användning samt sårbara grupper som diskrimineras och inte får tillgång till förebyggande insatser och/eller behandling.

Risken att drabbas av *smittsamma sjukdomar* till följd av undernäring, förorenat vatten eller dålig sanitet har minskat på vissa håll genom förbättrade förhållanden. Trots detta dör fortfarande många fattiga människor i sviterna av smittsamma sjukdomar som inte borde vara dödliga. Sambandet mellan fattigdom och smittsamma sjukdomar är tydligt. Majoriteten av dessa sjukdomsfall finns i låginkomstländer och lägre medelinkomstländer.

Samtidigt utgör smittsamma sjukdomar ett globalt problem som måste lösas internationellt såväl som nationellt. Det ökande resandet och den allt mer globala handeln raderar successivt tidigare naturliga hinder för smittspridning. Det visade inte minst ebolaepidemin. Svin- och fågelinfluensan är exempel på epidemier som fått följder även för Sverige. Smittsamma sjukdomar har också återuppstått och uppträtt i nya regioner eller i förändrad skepnad. Det internationella hälsoreglementet (IHR 2005) är grunden för det globala arbetet mot hälsohot och består bl.a. av grundläggande kapacitetskrav som alla WHO:s medlemsländer är bundna vid. Hittills har endast ungefär en tredjedel av medlemsländerna implementerat regelverket. Möjligheten att implementera IHR hänger nära samman med goda hälsosystem och Sverige ska verka för stärkt global förmåga att upptäcka och hantera hälsohot genom implementering av den internationella hälsoreglementet.

Stora hälsoförbättringar har skett de senaste årtiondena även i de fattigaste länderna, bl.a. tack vare medicinska framsteg som nya vacciner, bordsmediciner mot *hiv/aids* och distribution av myggnät mot malaria. Människors livslängd ökar i snabb takt. Samtidigt pågår även i dessa länder en ökning av ohälsosamma livsstilsmoder, vilket har lett till en epidemiologisk förskjutning från smittsamma till *icke-smittsamma sjukdomar*. De största riskfaktorerna i många utvecklingsländer är övervikt och undernäring, dålig kost, bristfällig fysisk aktivitet, tobaks- och alkoholkonsumtion samt exponering för farliga ämnen t.ex. genom luftföroreningar. Antalet dödsfall i icke-smittsamma sjukdomar har ökat kraftigt i låg- och medelinkomstländer, och det är idag där som nästan tre fjärdedelar av alla dödsfall i icke-smittsamma sjukdomar äger rum.

Antimikrobiell resistens (AMR) är en av våra största utmaningar där Sverige har unika erfarenheter. Infektioner orsakade av resistenta bakterier förekommer i oproportionerligt hög grad i fattiga länder. Ansvarsfull användning av antibiotika och god djurhållning är effektiva medel för att minska risken för utveckling av resistens.

Utbildning och forskning

Centrala utgångspunkter:

- Svenskt utvecklingssamarbete ska främja tillgången till likvärdig och inkluderande utbildning av god kvalitet på samtliga nivåer, från tidiga år och genom hela livet.
- Stöd till en likvärdig och inkluderande utbildning ska inriktas på att säkerställa att barn och ungdomar som lever i fattigdom och i andra utsatta situationer, särskilt flickor, kvinnor och barn med funktionsnedsättning, skyddas från diskriminering samtidigt som de får tillgång till och kan fullgöra en utbildning av god kvalitet.
- Relevant yrkesutbildning utgör en viktig del för att höja effektiviteten i ekonomin, möta arbetsmarknadens behov och stävja arbetslöshet, bl.a. för ungdomar på landsbygden.
- Utbildningens roll för stabilitet, normalisering och återuppbyggnad för länder och människor som lever i konflikt- och postkonfliktsituationer, samt i humanitära kriser, ska särskilt uppmärksammas.
- Det svenska stödet till forskningssamarbete och forskning ska bidra till stärkt forskning av hög kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling, i första hand med fokus på låginkomstländer och -regioner. Kapacitetsuppbyggnad för forskarutbildning, forskning och forskningssystem ska fortsatt utgöra en kärnverksamhet.
- Stödet till forskning och forskningssystem ska bidra till en kunskapsbas för omvärldsanalys inom utvecklingssamarbetet och för genomförandet av de globala målen. Sverige ska vidare stödja gemensamma forsknings- och innovationssamarbeten med fokus på det aktuella landets övergripande samhällsutmaningar i syfte att skapa en hållbar tillväxt.
- Sverige ska stödja regionala och globala organisationer som bedriver forskning av hög kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i första hand i låginkomstländer och -regioner. Forskning med denna inriktning som bedrivs vid svenska universitet och högskolor ska också fortsatt stödjas.

Mål i Agenda 2030 relaterade till utbildning och forskning: Utbildning och forskning, samt professionella och fungerande institutioner och system för dessa verksamheter, är avgörande för möjligheten att genomföra samtliga globala mål i Agenda 2030 och därigenom stärka varje lands ansvar för den egna utvecklingen. Säkerställandet av en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet samt främjandet av livslångt lärande för alla anges separat i mål 4 och i olika delmål i Agenda 2030.

Regeringens bedömning motiveras av följande förhållanden:

Rätten till utbildning är en mänsklig rättighet och en grundsten för demokrati, jämställdhet och jämlikhet samt för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Regeringen har ett holistiskt perspektiv på livslångt lärande, vilket tydliggör ett ömsesidigt beroende mellan utbildning på olika nivåer. Ett lands högre utbildningssystem och kapacitet att bedriva högkvalitativ forskning är i förlängningen en återspeglning av kvaliteten i primär- och sekundärutbildningen. Samtidigt är utbildningens kvalitet beroende av kvaliteten på lärare, läroplaner och läromedel, som i sin tur är resultat av satsningar på högre utbildning och forskning. Högre utbildning och forskning spelar därför en viktig roll i uppbyggnad av lärarkapacitet för olika utbildningsnivåer. För såväl grundläggande som för högre utbildning, yrkesutbildning och forskning finns behov av stöd till uppbyggnad av institutioner och system som kan säkerställa kvalitet, långsiktig finansiering och frihet från alla former av diskriminering.

Kunskap och utbildning av god kvalitet är en grundläggande förutsättning för att åstadkomma en hållbar utveckling som bygger på ett brett och inkluderande samhälleligt engagemang, kritiskt tänkande och politiskt deltagande. Välutbildade flickor och pojkar, liksom kvinnor och män, har förmåga att utveckla, använda och sprida kunskap som gagnar en positiv samhällsutveckling. Utbildning ger individen bättre förutsättningar att försörja sig och kunskap för att aktivt delta i och påverka samhällets utveckling. En humanistisk ansats till utbildning och lärande innefattar också utveckling av värderingar, attityder, kunskap och färdigheter som främjar människors lika rättigheter och möjligheter till ett hälsosamt och fullvärdigt liv och till att svara upp mot lokala och globala utmaningar. Detta ansluter till vikten av att främja fundamenten för globalt medborgarskap och utbildning för hållbar utveckling.

Det är centralt med en helhetssyn på kunskap och lärande som omfattar hela utbildningssystemet, inklusive lärarutbildning och fortbildning av hög kvalitet, från tidiga år och förskola till yrkesutbildning, högre utbildning och forskning. Detta inkluderar också vuxenutbildning och folkbildning där föräldrars kunskap och utbildningsbakgrund är viktigt för barns lärande. De globala målen fokuserar på ökad tillgänglighet, inkludering, jämlikhet och kvalitet på alla nivåer och för alla barn, unga och vuxna, inklusive marginaliserade och utsatta grupper som ska ges särskild uppmärksamhet, inte minst personer med funktionsnedsättning.

Utbildning spelar en särskilt viktig roll för stabilitet, normalisering och återuppbyggnad i konflikt- eller postkonfliktsituationer samt i humanitära kriser. Konflikter kan resultera i generationer av traumatiserade människor som inte fått tillgång till utbildning och därmed har begränsade möjligheter att försörja sig och bidra till ekonomisk och social återuppbyggnad av länder eller regioner. Det är viktigt att utveckla utbildningssystem som kan tillgodose behoven hos barn, unga och vuxna i olika nationella eller regionala krissituationer för att skolor och andra utbildningsinstitutioner ska fungera under samtliga faser från kris till återuppbyggnad. Skolor måste skyddas som zoner av fred och frihet från våld inklusive könsrelaterat våld.

Efterfrågan på högre utbildning och yrkesutbildning ökar kraftigt i många länder, inte minst på grund av att ungdomskullarna är mycket stora. Trots kraftig uppbyggnad av utbildningssystemet i många länder är kapacitet och kvalitet fortfarande bristfällig. Det råder idag brist på relevanta yrkesutbildningar som svarar mot efterfrågan på arbetsmarknaden, och den mycket höga ungdomsarbetslösheten i vissa länder och regioner, särskilt på landsbygden, samtidigt som tillgången på sådan utbildning är ojämnt fördelad. Samhällets ökade krav på specialisering och innovation, i kombination med hög arbetslöshet bland unga med sekundärutbildning, har ökat efterfrågan på yrkesutbildning orienterad mot teknisk utbildning inklusive IT, entreprenörskap och eget företagande.

Högskoleutbildning är idag viktigare än någonsin för att kunna möta kunskapssamhällets nya krav lokalt, nationellt och i en regional och global situation med ökad rörlighet och konkurrens. Detta gäller inte minst kunskap om hållbarhet och klimatanpassning där det t.ex. finns en stor potential i kopplingen mellan utbildning för hållbar utveckling, yrkesutbildning och högre utbildning för en omställning till en hållbar ekonomisk tillväxt. En stark efterfrågan på högre utbildning ställer stora och ökande krav på kapacitets- och institutionsuppbyggnad som kan kombineras med väl utvecklade

stipendieprogram, digitalisering och andra instrument. Erfarenheter från svenska universitet och högskolor kan vara relevanta för utvecklingsländer som bygger upp institutioner för högre utbildning.

Tillgången till nationell forskningskompetens är ojämnt fördelad i världen, med särskilt stora brister i många låginkomstländer. Resurser för att bedriva *högre utbildning och forskning* av god kvalitet är grundläggande för ett lands behov av kunskap och kompetens generellt och specifikt för att identifiera och lösa problem, möta komplexa utmaningar och fatta väl informerade beslut. Behovet gäller beslutsfattare, myndigheter, näringsliv, organisationer och medborgare. Inhemsk analys- och forskningskapacitet är en långsiktigt uthållig väg för att stärka ansvaret för och ägarskapet av det egna landets utveckling. Forskningskapacitet som omfattar såväl kvinnliga som manliga forskare stärker förutsättningarna för en demokratisk samhällsutveckling genom möjligheten till vetenskapligt baserad kritisk analys och samhällsdebatt. Nationell forskningskapacitet stärker också ländernas möjligheter till kvalificerad medverkan i internationella forskningssamarbeten och i politisk dialog kring gemensamma regionala och globala samhällsutmaningar.

För att möta såväl dagens som framtida utmaningar behövs ny kunskap inom olika forskningsområden, inklusive multidisciplinär forskning kring komplexa lokala, regionala och globala samhällsproblem. Vidare finns behov av nya och breddade kontaktytor mellan forskningsinstitutioner och övriga delar av samhället (t.ex. centra för teknikutveckling och innovation, näringsliv, beslutsfattare och civilsamhälle) för att öka möjligheterna att nyttiggöra forskningsresultat, inklusive i genomförandet och uppföljningen av den globala agendan.

Sverige har en stark resursbas inom forskning av relevans för utveckling, och uppbyggnad av forskningskapacitet i och forskningssamarbeten med låginkomstländer. Denna resursbas är viktig att bevara, utveckla och använda inom utvecklingssamarbetet. Det svenska utvecklingssamarbetet har i snart fyrtio år stöttat uppbyggnad av forskarutbildningar, forskningsinfrastruktur, forskningskommunikation och forskningssystem i främst låginkomstländer, liksom framtagandet av ny kunskap av relevans för att möta utmaningar på nationell, regional och global nivå. Sverige utgör en förebild för andra länders forskningsbistånd, främst genom långsiktighet i stödet och genom inriktningen på uppbyggnad av hållbara forskningssystem.

5. Humanitärt bistånd

Detta kapitel behandlar regeringens inriktning av det humanitära biståndet, ett omfattande biståndsområde som baseras på delvis andra principer än det långsiktiga utvecklingssamarbetet. En grundläggande utgångspunkt för det svenska humanitära biståndet är att det utgår från de humanitära principerna om humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. Det humanitära biståndets fördelning utgår från humanitära behov utifrån ett globalt perspektiv. FN spelar en unik normativ roll för Sveriges humanitära arbete. Politiken vägleds också av principerna om Gott humanitärt givarskap (GHD).

Centrala utgångspunkter:

- Sverige ska fokusera på fem centrala huvudprioriteringar inom det humanitära området.
- Ökad respekt för humanitära principer och internationell humanitär rätt (IHL).
- Nya och innovativa finansieringsformer.

- Ett adekvat och välfungerande humanitärt system.
- Ökad samverkan med civilsamhället inklusive drabbade och utsatta befolkningar.
- Bättre länk mellan humanitära insatser och långsiktigt utvecklingssamarbete.

Globala mål relaterade till humanitärt bistånd: *Samtliga globala mål för hållbar utveckling har betydelse för det humanitära arbetet genom kopplingen mellan utvecklingsinsatser och humanitärt arbete. Det är tydligt att breda utvecklingsinsatser kan minska risken för och konsekvenserna av humanitära kriser. Också resiliensbyggnad och katastrofriskreducering tas upp specifikt i de globala målen.*

Inriktningen motiveras av följande förhållanden och bedömningar:

Ett ökat antal naturkatastrofer och utdragna konfliktsituationer har resulterat i att humanitära behov och den internationella humanitära verksamheten vuxit avsevärt i omfattning och volym under de senaste tjugo åren. Regeringen förutser att de globala humanitära behoven kommer att fortsätta att öka och bli mer invecklade till sin natur. Ökningen förväntas bland annat bero på fler utdragna väpnade konflikter, befolkningstillväxt, urbanisering, klimatförändringar, konkurrens om naturresurser och höjda livsmedelspriser. Utvecklingen går också mot fler komplexa katastrofer med inslag av både naturkatastrofer och pågående eller vilande väpnade konflikter.

Under senare år har antalet utdragna flyktingsituationer ökat markant. UNHCR uppger att den genomsnittliga tiden från att en flyktingsituation utbryter och till dess man finner en hållbar lösning för de drabbade är närmare 20 år. Detta innebär att nya grepp måste tas både med tanke på de drabbade flyktingarna men även de länder som står värd för stora grupper flyktingar.

I en värld av exponentiellt ökande humanitära behov är det avgörande att arbeta förebyggande med de bakomliggande orsakerna till humanitära kriser. Genom att lägga mer kraft på konfliktlösning, katastrofriskreducering, hållbart brukande av naturresurser, miljö- och klimatarbete samt långsiktig utveckling kommer regeringen att söka bidra till att kriser inte uppstår, att de inte blir utdragna och att de inte blir återkommande. Detta kräver *förbättrade synergier, samordning och samarbete med det långsiktiga utvecklingssamarbetet*. Krisstrategin för Syrien från 2015 är ett konkret exempel på detta genom strategins ansats att fokusera på utvecklingsaspekter på den humanitära krisen i Syrien och dess grannländer. Humanitära aktörer och utvecklingsaktörer måste söka förbättrade samarbetsmöjligheter och överväga gemensamma planeringsplattformar. Utvecklingsaktörer måste öka sin närvaro i konfliktzoner och humanitära kriser. Samtidigt är det viktigt att en tydlig arbetsfördelning vägleder arbetet. De humanitära aktörernas unika uppdrag och särart måste respekteras.

Individer och samhällen påverkas olika beroende på deras sårbarhet. Under senare år har extrem sårbarhet hos utsatta befolkningar tilltagit utan att ha orsakats av en enskild händelse, såsom en naturkatastrof eller väpnad konflikt. Snarare grundar sig sårbarheten på en blandning av långsamt verkande negativa underliggande faktorer, inte minst fattigdom, marginalisering och svaga samhällsinstitutioner. Även miljöförstöring och klimatförändringar ökar den allmänna sårbarheten.

Kvinnor och flickor är särskilt utsatta i humanitära kriser. Enligt UNFPA sker 60 procent av all mödradödlighet i humanitära kriser. I flera katastrofsituationer har man kunnat påvisa en kraftig ökning av tonårsgraviditeter. Det är av vikt att det finns ett jämställdhetsperspektiv och att de

särskilda förutsättningarna för kvinnor, män, flickor och pojkar tas i beaktande. Kvinnor spelar ofta en central roll i humanitära kriser och det är avgörande att humanitära insatser stöder kvinnors och flickors deltagande i beslutsfattande processer. Många har dessutom fått skador genom väpnade konflikter. Det är viktigt att se de särskilda behov som personer med funktionsnedsättning har i humanitära kriser.

Det humanitära systemet står inför en rad utmaningar. Ökande behov, svårlösta och utdragna kriser liksom ett växande ifrågasättande av humanitära principer och internationell humanitär rätt (IHL) kräver nya svar. Sveriges starka ställning såväl historiskt och normativt som finansiellt på det humanitära området ger oss en central position i den pågående internationella diskussionen om hur världens ökande humanitära behov ska mötas på bästa sätt. Mot denna bakgrund ser regeringen fortsatt behov av att fokusera på humanitära frågor.

Utvecklingen av flera humanitära kriser där det humanitära tillträdet minskar radikalt understryker vikten av att de humanitära principerna lyfts fram och bekräftas. Sverige har genom åren varit en av de främsta tillskyndarna för internationell humanitär rätt (IHL) och ett principbaserat humanitärt bistånd. Regeringen avser fortsätta arbeta aktivt för att främja humanitära principer, tillträde och skydd som en förutsättning för ett effektivt humanitärt bistånd. Sverige ska fortsätta verka för att stärka respekten för och efterlevnad av IHL. Sverige ska verka för säkert och obehindrat humanitärt tillträde till nödlidande människor och att detta respekteras av alla involverade parter. Likaså ska Sverige stödja åtgärder för att öka säkerheten för humanitär personal i fält.

Kostnaderna för att möta världens humanitära behov ökat dramatiskt under det senaste decenniet (till över 20 miljarder USD 2015). Att öka och bredda den humanitära resursmobiliseringen är en viktig fråga. Fler länder och aktörer måste förmås att bidra till de humanitära insatserna. Det är viktigt att bidra till en god dialog och partnerskap mellan traditionella och icke traditionella givare för att bland annat öka det globala samförståndet kring humanitära principer och bredda givarbasen. Lika centralt är dock att se till att tillgängliga medel används så effektivt som möjligt. I enlighet med principerna för Gott humanitärt givarskap ska de finansiella stöden vara snabba, flexibla och förutsägbara, i syfte att möjliggöra för mottagande organisationer att anpassa insatser till utvecklingen i det område där de genomförs och för att underlätta planeringen. Regeringen kommer därför att arbeta för *mer flexibel humanitär finansiering baserad på behov*, i syfte att se till att det humanitära biståndet är så effektivt som möjligt och kommer de mest utsatta till del. Inte minst är det viktigt att fortsätta lägga vikt vid icke-öronmärkt kärnstöd till de humanitära organisationerna. Dessutom bör Sverige fortsatt stödja gemensamma fonder på såväl global nivå, *genom Central Emergency Response Fund*, som på landnivå genom s.k. landfonder.

Det är viktigt att de resurser som tillförs används på ett effektivt och måladekvat sätt. I detta sammanhang är engagemang av privata sektorn samt effektiv modern upphandling på både multilateral och nationell nivå av stor betydelse.

Sverige har spelat en viktig roll i att stärka och utveckla det internationella humanitära systemet och är en av de största givarna till FN:s samordnande organ OCHA. Regeringen kommer att använda denna särställning för att se till att *det humanitära systemet är bättre anpassat till dagens utmaningar*. Inklusivitet, ökad samverkan och förbättrade arbetssätt är ledord i detta

reformarbete. Sverige ska fortsätta spela en ledande roll för att främja och utveckla arbete med humanitära reformer. Regeringen verkar för fleråriga stöd, mindre öronmärkta medel, förenklade rapporteringsrutiner och gemensamma behovsbedömningar.

Civilsamhället har genom sin närhet till lokalbefolkningen en nyckelroll att spela i det humanitära biståndet. Regeringen kommer fortsatt bedriva en aktiv dialog med representanter för det svenska civilsamhället. Lokala civilsamhällsorganisationer i drabbade länder ska fortsatt stödjas, främst genom kapacitetsbyggnad och finansiering, t ex genom de s.k. humanitära landfonderna. Att öka *ansvarigheten gentemot drabbade befolkningar* är en förutsättning för en mer verklighetsbaserad humanitär respons baserad på människors faktiska behov. Stärkande av lokala strukturer för långsiktig stabilitet och förebyggande fokusområden i detta sammanhang är prioriterat. Lokala civilsamhällsorganisationer är inte bara först på plats vid en humanitär kris utan även den långsiktigaste lösningen. Utöver att säkra ett långsiktigt lokalt ägarskap bidrar de lokala aktörerna till ökad resiliens och katastrofriskreducering. Kapacitetsbyggnad är emellertid avgörande för att säkra ett effektivt men även principiellt humanitärt arbete.

6. Centrala principer och utgångspunkter i svenskt utvecklingssamarbete

I detta avsnitt redovisas de bärande principer som vägleder utformningen och genomförandet av svenskt utvecklingssamarbete. Många har sin bas i lång svensk och internationell erfarenhet av utvecklingssamarbete eller bygger på forskningsslutsatser. Andra är resultat av framförhandlade internationella överenskommelser. Regeringens ambition är genomgående att svenskt utvecklingssamarbete ska följa och vidareutveckla de allmänt vedertagna principer som finns idag om vad som är ett effektivt och hållbart utvecklingssamarbete.

Utvecklingssamarbetets geografiska fokus

Utvecklingssamarbetet ska i första hand bidra där behoven är som störst och i de länder som har störst utmaningar och brister vad gäller egna resurser, och där svenskt utvecklingssamarbete har störst möjlighet att bidra till att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Fattiga människors perspektiv och rättighetsperspektivet är viktiga utgångspunkter också vid val av geografisk inriktning (jämför avsnitt 3).

Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete ska vara fokuserat på de fattigaste och mest utsatta länderna. Stöd till dessa länder ges särskild uppmärksamhet i Addis Ababa Action Agenda, där det tidigare åtagandet om att 0,15 - 0,20 procent av BNI ska gå till dessa länder återupprepas.

Den tidigare starka kopplingen mellan fattiga länder och fattiga människor har luckrats upp. En snabb ekonomisk utveckling i flera tidigare låginkomstländer har lett till att en ökad andel av den globala fattigdomen återfinns i medelinkomstländer. Utvecklingssamarbetet kan därför också spela en viktig roll i medelinkomstländer även om det bör vara begränsat i finansiella termer eftersom det inte är resursbrist som är grundproblemet utan hur resurserna fördelas inom landet. Sverige kan ändå

genom biståndet, inte minst genom multilaterala organisationer, spela en viktig roll för att påverka eller påskynda en policyförändring och bygga kapacitet till stöd för detta. Små, strategiska och katalytiska insatser kan ha stor betydelse framför allt när det gäller stöd inom demokrati och mänskliga rättigheter samt institutionsbyggnad eller insatser som stöder omställning till en mer miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling. Treparsamarbete som innebär att Sverige tillsammans med ett annat land genomför utvecklingssamarbete med ett tredje land (samarbetsland) kan också bidra med nya synsätt och erfarenheter för de deltagande länderna.

Det finns behov av att regelbundet se över var det svenska utvecklingssamarbetet gör mest nytta. Val av länder ska göras utifrån en samlad bedömning och baseras på tydliga bedömningsgrunder utifrån var Sverige har särskilda förutsättningar att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete. Enskilda länders behov och internationella principer om utvecklingseffektivitet utgör en viktig vägledning när svenskt utvecklingssamarbete utformas. Genom globala och regionala insatser samt stödet till multilaterala organisationer och genom EU:s utvecklingssamarbete kan Sverige nå fattiga människor och människor som lever i förtryck också i länder där Sverige inte har något eller väldigt begränsat bilateralt samarbete. Multilaterala organisationer är särskilt viktiga i sviktande stater samt i konflikt- och postkonfliktländer.

Samverkan och synergier inom utvecklingssamarbetet

Regeringen ser att det globala, regionala, bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet tillsammans med det humanitära biståndet och samverkan inom ramen för EU:s utvecklingssamarbete skapar en helhet där olika insatser och arbetssätt kompletterar varandra. Stöd via multilaterala organisationer inom bilateralt utvecklingssamarbete, så kallat multi-bi-stöd, ska vara förenligt med svenska prioriteringar och förhållningssätt och är viktiga kommuniserande kärn i utformningen av utvecklingssamarbetet.

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. EU:s utvecklingssamarbete utgör därmed en central plattform där Sverige tillsammans med olika grupperingar av länder i EU-kretsen arbetar med ett aktivt påverkansarbete för genomförandet av regeringens biståndspolitik, både i enskilda länder och i regionala och multilaterala fora. Sveriges röst ska vara stark, aktiv och samstämmig i EU:s utvecklingspolitiska arbete, inklusive det humanitära arbetet. För ett optimalt genomslag av svenska biståndspolitik prioriteringar behöver påverkansarbetet bedrivas aktivt både i Bryssel, på huvudstadsnivå och i fält. EU:s externa politik, där biståndspolitiken inklusive det humanitära biståndet är en integrerad del, ger EU en avsevärd politisk tyngd i dialogen med tredje land och i det multilaterala systemet. Sverige ges genom EU ökade möjligheter till globalt genomslag för grundläggande värderingar och biståndspolitik prioriteringar. Regeringen ser att EU som en stark global utvecklingspolitisk aktör har goda möjligheter att bedriva politiskt förändringsarbete, t.ex. genom dialog om känsliga frågor eller i politiskt känsliga situationer. Sverige ska därför bidra till att stärka EU som en konstruktiv och solidarisk aktör på det utvecklingspolitiska området.

Utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom *multilaterala organisationer* ger Sverige en viktig plattform att driva utrikespolitiska prioriteringar. Sveriges röst ska få genomslag i de multilaterala organisationerna genom kombinationen av finansiella bidrag och strategiskt påverkansarbete. Regeringen ser de multilaterala organisationerna, i synnerhet FN, som en central plattform för *normativ* påverkan såväl globalt som regionalt och nationellt. FN och även de

multilaterala utvecklingsbankerna fungerar som krafter för normbildning och internationell rätt, policyformulering- och rådgivning, krishantering, fredsfrämjande och fredsbyggande. De multilaterala organisationerna har en stor *operativ* kapacitet på landnivå som möjliggör ett effektivt användande av svenskt stöd till fattigdomsbekämpning och humanitärt arbete. Genom det multilaterala utvecklingssamarbetet minskar också samordningsbördan för varje samarbetsland, vilket är i linje med Sveriges internationella åtaganden om utvecklingseffektivitet och behovet av att minska antalet biståndsaktörer i länder som tar emot bistånd. Sverige ska ta en aktiv roll på landnivå för att driva svenska multilaterala prioriteringar gentemot de multilaterala organisationerna och för ökat samarbete och samordning mellan de olika organisationerna.

Regeringen verkar för att stärka det *multilaterala utvecklingssystemet*. Nya globala utmaningar ställer stora krav på det multilaterala systemet och ger möjlighet att skapa ett starkare, mer sammanhållet system. Detta är särskilt angeläget för genomförandet av Agenda 2030, som manar till ökad samordning och leverans från det multilaterala systemet. FN:s utvecklingssystem har en central roll. För att kunna uppfylla de högt ställda förväntningarna krävs att FN:s utvecklingssystem moderniseras och bättre anpassas till nya utmaningar. I detta ligger att se över bl.a. FN:s utvecklingssystems funktioner, finansiering, styrning och kapacitet till effektiv uppföljning och översyn av Agenda 2030. Funktion måste vägleda arbetsfördelningen.

Systemets olika delar måste verka på ett mer integrerat sätt och leverera effektiva lösningar på utmaningar som är av relevans för alla länder och grupper. Sverige ska agera proaktivt och använda ett brett register för påverkan och styrning. Arbetet måste integrera alla berörda aktörer, inklusive civilsamhället, näringsliv och universitet och högskolor. Finansieringen av det multilaterala systemet är avgörande för en framgångsrik reformprocess där Sveriges röst blir hörd och kräver en holistisk ansats. De multilaterala organisationernas grundstabilitet måste också värnas i reformarbetet. Andelen kärnstöd är särskilt viktigt eftersom denna stödform skapar en plattform för strategisk dialog. Men, möjligheterna till påverkan handlar om mer än finansiering. Väl så viktigt är att ha kapacitet och kompetens att löpande kunna diskutera och förhandla direkt med institutionernas företrädare så att svenska perspektiv och prioriteringar beaktas. Regeringen lägger stor vikt vid att driva detta arbete tillsammans med likasinnade länder, samverka med civilsamhällesorganisationer och verka för ett enat, samstämmigt och starkt FN. Det är viktigt med tydlig roll- och arbetsfördelning mellan de multilaterala organisationerna i syfte att undvika överlappningar samt uppnå så stora synergieffekter som möjligt. I detta sammanhang är samarbetsländerna perspektiv på synergier, koherens och komplementaritet betydelsefullt.

För fortsatt legitimitet och relevans behöver även styrningen av de *multilaterala utvecklingsbankerna* förändras, bl.a. genom ett kontinuerligt ökat inflytande från utvecklingsländer i takt med deras ökade relativa ekonomiska storlek. De multilaterala utvecklingsbankerna har god resurseffektivitet genom betydande hävstångseffekt på sina medel. Reformen av de multilaterala utvecklingsbankernas finansiering och utlåning kan öka denna hävstångseffekt och därmed öka deras utlåningsvolym utan, eller med begränsade, tillskott av resurser från medlemsländerna. Utvecklingsbankerna har dessutom en viktig roll att spela genom att katalysera ökade finansieringsflöden från den privata sektorn. Centralt för regeringen är att reformer som säkrar resurser till de fattigaste länderna, värnar skuld hållbarheten i samarbetsländerna och tryggar utvecklingsbankernas finansiella stabilitet.

Det multilaterala arbetet ska, på ett övergripande plan, fokusera på att effektivt bemöta globala utmaningar. För detta krävs att de multilaterala organisationerna utvecklar samarbetsformer med civilsamhället, privata sektorn, forskarsamhället och filantroper och anpassar verksamheten till en omvärld där andra finansiella flöden än traditionellt bistånd spelar en allt större roll. Sverige ska verka för och vid behov bygga vidare på det system och de organisationer som idag finns och inte bidra till etablerandet av nya vertikala initiativ som riskerar en fragmentering av det multilaterala systemet.

Betoningen på relevans och effektivitet i det multilaterala samarbetet ställer stora krav på uppföljning, utvärdering och god resultatredovisning samt åtgärder för effektiv resursanvändning i förhållande till målen i Agenda 2030. Inom organisationerna finns system för intern- och externrevision, vars observationer ska följas upp. De flesta multilaterala organ har någon form av oberoende utvärderingsfunktion, vars verksamhet ska följas och stöttas. Sverige ska vara en aktiv kravställare, driva på förbättringar och säkerställa att gjorda erfarenheter återförs i verksamheten. Möjligheten att hålla inne eller reducera bidrag ska utnyttjas när en organisation inte lever upp till övergripande mål, visar låg effektivitet eller inte förmår genomföra nödvändiga förändringar. *Samverkan mellan det humanitära biståndet och det långsiktiga utvecklingssamarbetet måste stärkas.* De globala målen för hållbar utveckling har särskild betydelse för det humanitära arbetet genom kopplingen mellan utvecklingsinsatser och humanitärt arbete. Breda utvecklingsinsatser kan minska risken för och konsekvenserna av humanitära kriser. Uppbyggnad av motståndskraft och katastrofriskreducering tas upp specifikt i de globala målen. Genom att lägga mer kraft på konfliktlösning, minskade utsläpp, klimatanpassning, katastrofriskreducering och utveckling kan Sverige tillsammans med andra bidra till att kriser inte uppstår, att de inte blir utdragna och att de inte blir återkommande.

Principer för ett effektivt utvecklingssamarbete

Svenskt utvecklingssamarbete utgår från internationellt överenskomna principer om ett effektivt utvecklingssamarbete. Principerna kommer till uttryck i såväl Parisdeklarationen (2005) och handlingsplanen från Accra (2008) som i partnerskapet från Busan (2011). Dessa principer är fortsatt relevanta också för genomförandet av Agenda 2030. Arbetet för utvecklingseffektivitet omfattar alla utvecklingsaktörer: stater såväl som multilaterala organisationer, civilsamhället och den privata sektorn. Inom ramen för partnerskapet från Busan har Sverige också åtagit sig att följa överenskommelsen *New Deal for Engagement in Fragile States* inom ramen för den internationella dialogen för freds- och statsbyggande (International Dialogue on Peacebuilding and Statebuilding). Sverige ska värna att dessa principer följs och att de vidareutvecklas i det svenska utvecklingssamarbetet som en viktig förutsättning för planering, genomförande och uppföljning.

Utvecklingseffektivitet och ägarskap

Huvudansvaret för ett lands utveckling ligger på samarbetsländernas regeringar och andra nationella aktörer. Regeringen lyfter fram principen om ägarskap som avgörande för en långsiktigt hållbar utveckling. Ägarskap ses i ett brett, inkluderande perspektiv som förutom statliga aktörer omfattar relevanta delar av civilsamhället. Utvecklingssamarbetet kan bidra till att stärka nationellt ansvar och ägarskap, bl.a. genom att stärka byggandet av nödvändiga institutioner, utveckla demokratiska processer och stärka finansiell hantering och åtgärder mot korruption. På så vis skapas stegvis även bättre förutsättningar för egen resursmobilisering.

En följd av ökat ägarskap är att samarbetslandet självt beslutar om varifrån och hur biståndsfinansierade varor och tjänster ska upphandlas, dvs. att biståndet är obundet. Detta leder till högre kostnadseffektivitet och en möjlighet för partnerlandet att styra sin egen utveckling. En vägledande princip är därför att det svenska utvecklingssamarbetet i huvudsak ska utgöras av obundet gåvobistånd, både inom det multilaterala och bilaterala biståndet.

Principen om att biståndsgivare ska anpassa sin verksamhet till samarbetslandets egen utvecklingsstrategi och använda dess egna system är fortsatt central. Den globala samsynen kring Agenda 2030 och de nationella klimatplaner som tagits fram inom ramen för FN:s klimatkonvention utgör en viktig bas för ländernas egna utvecklingsstrategier. För att nå så goda resultat som möjligt ska biståndet utgå från och anpassas till de förhållanden som råder i enskilda länder. I normalfallet tar Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete formen av långsiktigt samarbete med utgångspunkt i ländernas egna strategier, planer och system för fattigdomsminskning och utveckling. Samarbetslandets system ska användas i hela processen, från planering, offentlig finansiell styrning och upphandling till revision, resultatuppföljning och utvärdering. Risker med att använda systemen måste bedömas, värderas och, i den mån de inte kan accepteras, hanteras. I de fall det inte bedöms möjligt att använda systemen fullt ut är det viktigt att föra dialog med samarbetslandet om vad som krävs för att systemen ska kunna användas. Utvecklingen av landets system för offentlig finansiell styrning måste fokusera på hantering av alla offentliga resurser, inte bara biståndsmedel.

En stor utmaning för att de fattiga länderna ska kunna vara i förarsätet för sin egen utveckling är att biståndsgivarna, inklusive Sverige, har egna prioriteringar och är sinsemellan okoordinerade. Detta gäller inte minst flera nya biståndsaktörer. Givarsamordning utgör en viktig del av arbetet för ägarskap av den egna utvecklingen i partnerländerna. Särskilt viktigt är att involvera nya biståndsgivare. Genom att givare samordnar sig förenklas samarbetslandets dialog med givarkretsen och hantering av det totala biståndet till landet. Sverige ska verka för en aktiv givarsamordning. Samrådsformer som undviker merarbete för samarbetslandet och givarländerna är viktigt för att givarsamordningen ska bli effektiv. Sveriges aktiva medverkan i EU-gemensam programmering utgör en central komponent i detta arbete.

En förutsättning för att samarbetsländerna ska kunna hantera aktuella utvecklingsutmaningar och uppnå de globala målen är att deras egen kapacitet stärks. Kapacitetsutveckling och institutionsutveckling är både medel i utvecklingssamarbetet och mål i sig. Stärkt kapacitet förbättrar möjligheterna att arbeta genom ländernas egna system och lägger grunden för varaktiga resultat som går bortom biståndet. Det är också viktigt för det civila samhället som spelar en avgörande roll för utvecklingen i många länder. Kapacitetsutveckling är dessutom ett sätt att motverka korruption

och att hantera risk. Kapacitetsutveckling kan ske på många olika sätt, t.ex. genom tekniskt samarbete, forskningssamarbete, och utbyten, bl.a. forskarutbyte på andra områden där Sverige har relevant erfarenhet. Stöd till kapacitetsutveckling är en central del i genomförandet av en samstämmig och bred utvecklingspolitik i linje med PGU, Agenda 2030, AAAA samt utvecklingsländernas nationella klimatplaner.

Samverkan mellan aktörer

Agenda 2030 betonar partnerskapet för att åstadkomma hållbar utveckling. Svenskt utvecklingssamarbete bygger allmänt på ett brett engagemang och inkluderande partnerskap mellan aktörer i Sverige, i samarbetsländer och med regionala, internationella och mellanstatliga organisationer. Olika aktörers förmåga till samverkan ska stärkas. Det är grundläggande att vi utgår från den kunskap och de erfarenheter som samlats hos aktörer inom utvecklingssamarbetet för ett effektivt genomförande och lärande. Genom utvecklingssamarbetet får Sverige möjlighet att föra en dialog om prioriterade frågor i bilaterala sammanhang, i EU-kretsen, med andra givare och i samverkan med andra likasinnade aktörer i samarbetsländer och multilaterala organisationer.

Lokala aktörer i samarbetsländerna har en avgörande roll för att säkerställa ett långsiktigt lokalt ägarskap och en kontinuitet bortom biståndet. De lokala aktörernas kunskap och kapacitet måste också utgöra grunden i det humanitära biståndet om detta ska leda till ökad motståndskraft och katastrofriskreducering.

Stöd till och genom det *civila samhället* är en viktig del av det svenska utvecklingssamarbetet. Utöver traditionella civilsamhällesorganisationer som redan idag spelar en viktig roll för utveckling har även nya aktörer potential att spela en större roll inom utvecklingssamarbetet. Civilsamhällesorganisationer med demokratiska strukturer och arbetssätt kan verka självständigt och agera med legitimitet och representativitet. Stödet förutsätter att civilsamhällesorganisationerna agerar med legitimitet i relation till diskriminerade och fattiga individer och grupper. Många organisationer utgör en stark förändringsaktör. Det civila samhällets samlade kunskap och erfarenheter stärker utvecklingssamarbetet. Som utvecklingsaktörer, opinionsbildare och röstbärare fyller civilsamhällesorganisationer en viktig funktion genom att ge förslag, granska och utkräva ansvar. Genom deras förmåga att verka lokalt kan människor som lever i fattigdom och förtryck få möjlighet att själva påverka sina levnadsvillkor och utöva inflytande i politiska processer och beslut. Civilsamhällesorganisationer kan därmed bidra till en demokratisk kultur och är centrala för rättighetsperspektivet. Civilsamhällesorganisationer kan också fylla en viktig brobyggande funktion i förhållande till andra aktörer.

Svenska myndigheter har en viktig roll i genomförandet av utvecklingssamarbetet och bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Svenska myndigheter efterfrågas ofta som samarbetspart i utvecklingssamarbetet mot bakgrund av deras ämnesmässiga kunskap och erfarenhet inom statsförvaltning och av att bygga starka institutioner. I många fall har myndigheterna ett omfattande kontaktnät och samarbete inom EU och t.ex. internationella kommissioner och arbetsgrupper som ska tas tillvara i Sveriges utvecklingssamarbete. Svenska myndigheter representerar också svenska värderingar och är, liksom det svenska civila samhället, en viktig aktör i genomförandet av biståndet. Kunskaper från biståndet bidrar till att stärka myndigheternas arbete med att integrera ett utvecklingsperspektiv i den egna verksamheten i enlighet med PGU. De kontaktytor som kan skapas

mellan institutioner i Sverige och i partnerländer kan även spela en viktig roll för att skapa varaktiga och ömsesidiga relationer bortom biståndet. Samarbetena bidrar till ömsesidigt lärande som också utvecklar svensk forskning och kompetensförsörjning för att genomföra Agenda 2030 i Sverige.

Inom *svenska universitet och högskolor* finns gedigen kunskap och erfarenhet av relevans för såväl det bilaterala utvecklingssamarbetet som det multilaterala, inom EU och i genomförandet av Agenda 2030. Det gäller forskningsbaserad kunskap inom specifika tematiska områden, och kunskap om komplexa sammanhang och samband som bl.a. förklarar fattigdomens varierande orsaker och uttryck. Ett flertal svenska universitet och högskolor har sedan decennier en central roll i uppbyggnaden av forskningskapacitet och hållbara forskningssystem i främst låginkomstländer. Svenska universitet och högskolor har också omfattande kunskap om organisering av högre utbildningsinstitutioner av hög kvalitet och rättssäkerhet.

Näringslivets aktörer i samarbetsländer såväl som internationellt och *innovativa finansieringsformer* kompletterar det traditionella gåvobiståndet. Det handlar om att mobilisera såväl den privata sektorns initiativförmåga, kreativitet, erfarenhet och expertis som dess finansiella resurser för hållbar utveckling. Detta kräver också samarbete mellan arbetsmarknadens parter där det bland annat ingår att främja social dialog och deltagande för att påverka och genomföra nationell politik. Samma mål och principer gäller för samverkan med privata aktörer och innovativ finansiering som för all annan verksamhet inom utvecklingssamarbetet.

Arbetsmarknadens parter är de organisationer som tillsammans med staterna reglerar arbetsmarknaderna. Genom att främja en social dialog där fackföreningar och arbetsgivare kan formulera, påverka och i förekommande fall genomföra nationell politik för sociala, ekonomiska och andra frågor, kan parterna bli betydelsefulla aktörer i arbetet för att kunna uppnå målen i Agenda 2030.

På områden där det inte funnits en (internationell) organisation med tydligt mandat att leda arbetet, eller områden som varit underfinansierade, kan skapandet av *Globala partnerskap* spela en viktig roll. Specifika globala partnerskap, t.ex. Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria (GFATM), Globala forumet för migration och utveckling (GFMD) och partnerskap för att begränsa klimatförändringar, har visat sig vara framgångsrika i att få en bredd av aktörer att enas kring en fråga. Globala partnerskap lämpar sig särskilt för motvindsfrågor, som kvinnors och flickors åtnjutande av SRHR, som kan vara komplicerade att driva på nationell eller regional nivå.

Öppenhet och behovet av information

Transparens inom utvecklingssamarbetet är viktigt för att bidra till folklig förankring och stärkt engagemang i Sverige och i våra samarbetsländer. Genom ökad kunskap om utvecklingssamarbetet samt delaktighet i dess utformning och genomförande skapas bättre förutsättningar för en verksamhet som bygger på fattiga människors egna upplevda problem och behov. För att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling krävs ökad transparens även vad gäller andra finansiella flöden än biståndet. Genom att samla in och aggregera data från olika utvecklingsflöden – offentliga och privata, nationella och internationella – förbättras förutsättningarna för att kunna fatta strategiska beslut, utvärdera resultat och möjliggöra ansvarsutkrävande. Bristen på tillförlitlig data och statistik

försvårar resultatuppföljning i många länder. Det är därför viktigt att stödja institutionsbyggande och förmågan att ta fram, analysera och tillhandahålla relevant köns- och åldersuppdelad statistik.

Medvetenhet om risker

Sverige bedriver utvecklingssamarbete i riskfyllda miljöer. Det kan handla om bl. a. politisk osäkerhet, konfliktsituationer, svaga system, institutioner samt korruption. Samtidigt är risktagande ofta en förutsättning för att nå resultat i utvecklingssamarbetet. Risk måste vägas mot de resultat i form av minskad fattigdom och hållbar utveckling som potentiellt kan uppnås. Det kan därför ibland vara befogat att stödja en insats även om riskerna är höga. Detta fordrar en bra riskhantering. Riskbedömning ska ske både på insats- och strateginivå och vara en integrerad del i beredning, genomförande och uppföljning. Osäkerhetsfaktorer som kan påverka verksamheten negativt (i form av bristande måluppfyllelse, produktivitet, rättssäkerhet eller spårbarhet) eller orsaka skada (såsom effekter av klimatförändringar och miljöförstöring, förvärrad konfliktsituation eller försämrad situation för grupper eller individer i samarbetsländerna) ska identifieras och värderas med avseende på sannolikhet och konsekvens. För risker som inte kan accepteras ska kontrollåtgärder vidtas. Riskbedömningar och åtgärder ska regelbundet följas upp. Dialog och konsultation mellan intressenter ska ske, särskilt gällande riskvärdering och risktolerans, med beaktande av de som berörs av riskernas utfall.

Länder drabbade av konflikt eller som har stora problem vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter utgör en särskilt komplicerad miljö för utvecklingssamarbete. Instabila miljöer gör att insatser ofta präglas av hög risk. Samtidigt kan biståndet, rätt kalibrerat, göra stor nytta i dessa länder. I dessa områden krävs en beredskap för högre risktagande och att utvecklingssamarbete genomförs med ett konfliktkänsligt angreppssätt samt ger möjligheter till flexibilitet samt katalytiska och tidsbegränsade insatser.

Resultat, lärande och erfarenhetsåterföring

Allt utvecklingssamarbete ska bidra till resultat till gagn för människor som lever i fattigdom och förtryck. Sverige bidrar till förändring tillsammans med nationella samarbetspartners och andra aktörer. Sådan förändring är ofta resultatet av komplexa processer som kan kräva tid. Det svenska utvecklingssamarbetets effekter ska återspegla regeringens prioriteringar i detta ramverk och bör därför ses i ett brett och långsiktigt perspektiv.

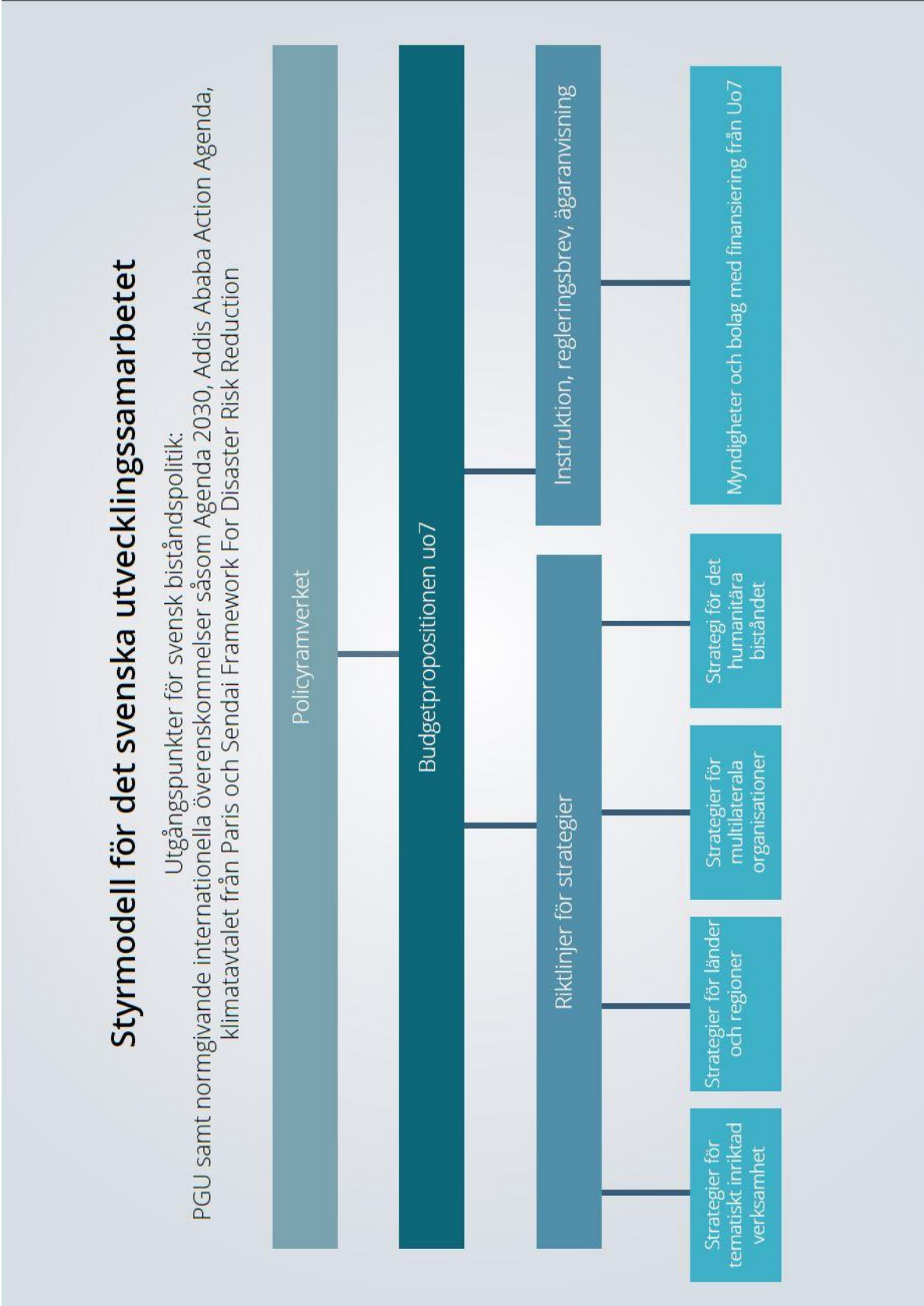
Ett effektivt utvecklingssamarbete och välgrundade beslut kräver kunskap om vad som bidrar till verksamhetsresultat och hållbara förändringar för människor som lever i fattigdom. Analys, lärande och erfarenhetsåterföring ska därför genomsyra utvecklingssamarbetet. Dialogen mellan utvecklingssamarbetets aktörer är central, liksom forskning om utveckling och utvecklingssamarbete. Det lägger grunden till kontinuerlig utveckling av ett utvecklingssamarbete som är relevant, effektivt och hållbart.

Information om utvecklingssamarbetets effekter är viktigt för både lärande och ansvarsutkrävande. Det förutsätter väl fungerande system för uppföljning och utvärdering i såväl Sverige som i samarbetsländer och inom internationella organisationer. I linje med Parisdeklarationen för biståndseffektivitet och Agenda 2030 ska Sverige fortsätta bidra till att stärka samarbetsländernas egna system för uppföljning, utvärdering och användning av resultatinformation. Data utifrån

kvantitativa och kvalitativa indikatorer kompletterar den bredare analysen. Indikatorerna ska utgå från de enskilda länderna eller vara internationellt överenskomna. Indikatorerna bör avspegla genomförandet fördelat på inkomst, kön, ålder etnicitet, migrationsstatus, funktionsnedsättning, geografiskt område och andra relevanta diskrimineringsgrunder. Rutiner för uppföljning och rapportering ska i möjligaste mån bygga redan på befintliga system och harmoniseras med andra givare för att minska rapporteringsbördan för samarbetsländerna. Data och statistik ska, där möjligt, vara köns- och åldersuppdelad för att kunna ge en helhetsbild av utvecklingen.

REMISS

BILAGA 1. Styrmodell för det svenska biståndet

BILAGA 2. De globala målen

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder

Mål 11. Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser

Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling